



# PÉNZFORGALOM 2030

**Az MNB pénzforgalmi stratégiai célkitűzése és  
a Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszer (PFM)  
bevezetése**

Az eddigi pénzforgalmi stratégia eredményeire alapozva új jövőképre van szükség az elektronikus pénzforgalomban, amit az MNB a Pénzforgalom 2030 című dokumentumban foglal össze, amely egyben alapja a később meghatározandó konkrét intézkedéseknek. Az MNB fő pénzforgalmi stratégiai célja a következő időszakban az, hogy az elektronikus tranzakciók aránya 2030-ra jelentősen emelkedjen, és széleskörű, általános használatösztönzés esetén a tranzakciók 60 százaléka, további célzott intézkedések esetén pedig a tranzakciók kétharmada legyen elektronikus 2030-ra. A pénzforgalmi stratégia felvázolja azokat az eddigi elemzési és kutatási tevékenység során azonosított fő területeket és lehetséges irányokat, ahol célzott gazdaságpolitikai beavatkozásra kerülhet sor a jövőben a fő stratégiai cél elérése érdekében. A hazai pénzforgalom jelenlegi helyzetének értékelése, a potenciális beavatkozási területek és a konkrét intézkedési lehetőségek azonosítása, valamint a stratégiai célok definiálása, és a célok teljesüléséhez szükséges intézkedések megvalósulásának mérése érdekében az MNB létrehozta a Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszert (PFM).

A Pénzforgalom 2030 című dokumentum a Magyar Nemzeti Bank Pénzügyi infrastruktúrák és pénzforgalom igazgatóságán készült, a Monetáris Tanács 2023. május 9-i ülésén tárgyalta.

# Tartalomjegyzék

|                                                                                                             |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. Bevezetés.....</b>                                                                                    | <b>4</b>  |
| <b>2. Az MNB eddigi pénzforgalmi stratégiája és a hazai pénzforgalom fejlődése az elmúlt 10 évben .....</b> | <b>6</b>  |
| <b>3. Az MNB fő pénzforgalmi stratégiai célkitűzése 2030-ra.....</b>                                        | <b>14</b> |
| <b>4. A fő pénzforgalmi stratégiai cél elérése érdekében azonosított beavatkozási területek .....</b>       | <b>18</b> |
| 4.1. Területek, amelyek közvetetten járulnak hozzá a stratégiai cél eléréséhez .....                        | 21        |
| 4.2. Területek, amelyek közvetlenül járulnak hozzá a stratégiai cél eléréséhez .....                        | 23        |
| 4.3. További területek, amelyek hatással lehetnek a stratégiai cél elérésére .....                          | 25        |
| <b>5. Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszer (PFM)....</b>                                                 | <b>26</b> |
| 5.1. Általános indikátorok.....                                                                             | 30        |
| 5.1.1. Elektronikus tranzakciók darabszám szerinti aránya.....                                              | 30        |
| 5.1.2. Koncentráció az elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások piacán.....                                 | 31        |
| 5.1.3. Elektronikus pénzforgalom éves többletnövekedése a gazdasági növekedéshez képest .....               | 32        |
| 5.1.4. Elektronikus vásárlások értékének aránya .....                                                       | 33        |
| 5.2. Elektronikus fizetési megoldások használata a végfelhasználói oldalon .....                            | 35        |
| 5.2.1. 60 év felettiek számlapenetrációja .....                                                             | 35        |
| 5.2.2. Csak elektronikus jövedelemmel rendelkezők aránya .....                                              | 36        |
| 5.2.3. Aktívan elektronikusan tranzaktálók aránya.....                                                      | 38        |
| 5.2.4. Harmadik fél (TPP) szolgáltatásokat használó ügyfelek aránya .....                                   | 40        |
| 5.2.5. Innovatív fizetési megoldásokat használók aránya .....                                               | 41        |
| 5.3. Elektronikus fizetési tranzakciók aránya a végfelhasználói oldalon .....                               | 42        |
| 5.3.1. Innovatív fizetési megoldások használati aránya .....                                                | 42        |
| 5.3.2. Ingyenes lakossági átutalási tranzakciók aránya.....                                                 | 42        |
| 5.3.3. Elektronikus számlafizetések aránya .....                                                            | 43        |
| 5.3.4. Elektronikus fizetések térnyerése a legkisebb összegű kiskereskedelmi fizetéseken belül .....        | 45        |
| 5.4. Elektronikus fizetési módokkal kapcsolatos pénzügyi tudatosság, attitűd a végfelhasználói oldalon..... | 46        |
| 5.4.1. Elektronikus fizetést preferálók aránya .....                                                        | 46        |
| 5.4.2. Elektronikus pénzforgalommal kapcsolatos ismeretek.....                                              | 47        |
| 5.4.3. A lakosság pénzforgalmi költség szintjének csökkenése.....                                           | 48        |
| 5.5. A pénzforgalom fejlettsége a kínálati oldalon.....                                                     | 50        |
| 5.5.1. A legkisebb kereskedők által fizetett elfogadói költségek forgalomhoz viszonyított aránya .....      | 50        |
| 5.5.2. Elektronikus fizetési forgalom az elfogadó kereskedőknél .....                                       | 51        |
| 5.6. A Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszer mutatóinak és fő értékeinek összefoglalása .....             | 53        |
| <b>Hivatkozások .....</b>                                                                                   | <b>54</b> |



# Bevezetés



**A hatékonyan és megbízhatóan működő modern elektronikus pénzforgalom alapvető fontosságú a gazdaság működéséhez, így az MNB számára is kiemelt terület.** A Magyar Nemzeti Bank (MNB) alapvető feladatai közé tartozik a hazai pénzforgalom megbízható működésének biztosítása és folyamatos fejlesztése. Egy fejlett elektronikus pénzforgalmi rendszer lehetővé teszi, hogy a gazdasági szereplők hatékonyan és gyorsan tudják elvégezni ügyleteik pénzügyi teljesítését. Az elektronikus fizetési megoldások már rendelkeznek a széles körben használt készpénzes fizetések legfőbb jellemzőivel, az azonnalisággal és a folyamatos (24/7/365) elérhetőséggel. Ugyanakkor, ezeken túl számos előnnyel is rendelkeznek a készpénzhez képest, így lehetővé teszik a távollévők közötti tranzakciókat, illetve további kapcsolódó szolgáltatások is fejleszthetők hozzájuk, amelyek még könnyebbé tehetik a gazdasági szereplők mindennapi működését. Mindezek miatt a hatékony és innovatív elektronikus pénzforgalom elengedhetetlen a modern gazdaság „vérkeringéséhez”, így az MNB is kiemelt figyelemmel követi ezt a területet.

**Annak érdekében, hogy a hazai pénzforgalom fejlődése lépést tartson a kor technológiai innovációjával és a gazdaság egyéb területeinek fejlődésével, az MNB a korábbi kétpilléres stratégiája folytatásaként a 2030-ig terjedő időszakra részletes pénzforgalmi stratégiai célokat határozott meg.** Az MNB kutatási-elemzési munkája keretében folyamatosan monitorozza a hazai pénzforgalmat és azonosítja a fejlesztendő területeket. A korábbi pénzforgalmi stratégia két fő pillérből állt: minden helyzetben biztosítani az elektronikus fizetés lehetőségét (azaz fejleszteni az infrastruktúrát), valamint ösztönözni az elektronikus fizetési módok használatát. Az elmúlt évtizedben jelentős előrelépések történtek elsősorban az infrastruktúra fejlesztése terén, ezért célszerű lett a korábbi stratégia megújítása. A jelen dokumentum a 2030-ig terjedő időszakra vonatkozóan tartalmazza a jegybanki pénzforgalmi stratégiai célokat, amelyek meghatározásánál a közjó, a minél átjárhatóbb pénzforgalom és a verseny erősítése jelentették a fő szempontokat. Ezeket a stratégiai célokat az MNB a korábbi kétpilléres stratégiájával összhangban, annak folytatásaként határozta meg és egy részletes cél- és mutatórendszert dolgozott ki, amelyek a célok azonosításában és

a fejlesztendő területek minél pontosabb meghatározásában segítettek. Kiemelten foglalkozik a stratégia azokkal a részterületekkel, amelyeken az elemzések alapján elmaradás tapasztalható a fejlettségben, itt külön célok is meghatározásra kerültek. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy jelen stratégia nem kívánja minden olyan érintett piaci és állami szereplő szempontjait megjeleníteni, amelyek napi működésük során eltérő, csak az adott szereplőre vonatkozó célokat, magánszereplők esetén jövedelmezőségi érdekeket követnek. A jegybanki stratégiai célok publikálása ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a piaci szereplők is ezekhez tudják igazítani saját fejlesztési tevékenységüket.

**Az MNB pénzforgalmi stratégiája kiterjed minden fizetési helyzetre és elektronikus fizetési módra, valamint a végfelhasználók teljes körére, azaz mind a fogyasztókra, mind a vállalati ügyfelekre.** A jelen stratégia keretében meghatározásra kerültek olyan mutatók is, amelyek segítségével nyomon követhetők egyes, a hazai pénzforgalom szempontjából kiemelt (rész) területek fejlődése. A mutatók, és az azokkal mért előrehaladás egyúttal arra is lehetőséget ad, hogy ezek alapján új, adott részterületeket célzó szabályozási, közpolitikai lépéseket lehessen kidolgozni.

A fentieknek megfelelően a következő részben a hazai pénzforgalom fejlesztésének keretei és elméleti háttere kerül bemutatásra, majd az elmúlt 10 év pénzforgalmi stratégiájának rövid bemutatása és értékelése. Ezt követően az MNB 2030-ra vonatkozó stratégiai célkitűzésének bemutatására és az ennek elérése érdekében szükséges intézkedésekkel érintett lehetséges jegybanki beavatkozási területek azonosítására kerül sor, végül pedig a jelenlegi fejlettséget és a jövőbeni fejlődést számszerűsítő Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszer kerül bemutatásra. Ez egy olyan komplex mutatórendszer, ami a fő stratégiai cél elérése érdekében szükséges beavatkozások, valamint az azokkal érintett területek meghatározásához, valamint az érintett területek fejlettségének és az abban bekövetkező változásnak a nyomon követésére használható. A pénzforgalmi stratégia időtávja hét év, a célok meghatározása 2030-ra vonatkozóan történt. A pénzforgalmi stratégiai célok megvalósulásának előrehaladását ugyanakkor ennél gyakrabban, évente értékeli majd az MNB.



**Az MNB eddigi pénzforgalmi  
stratégiája és a hazai  
pénzforgalom fejlődése az  
elmúlt 10 évben**

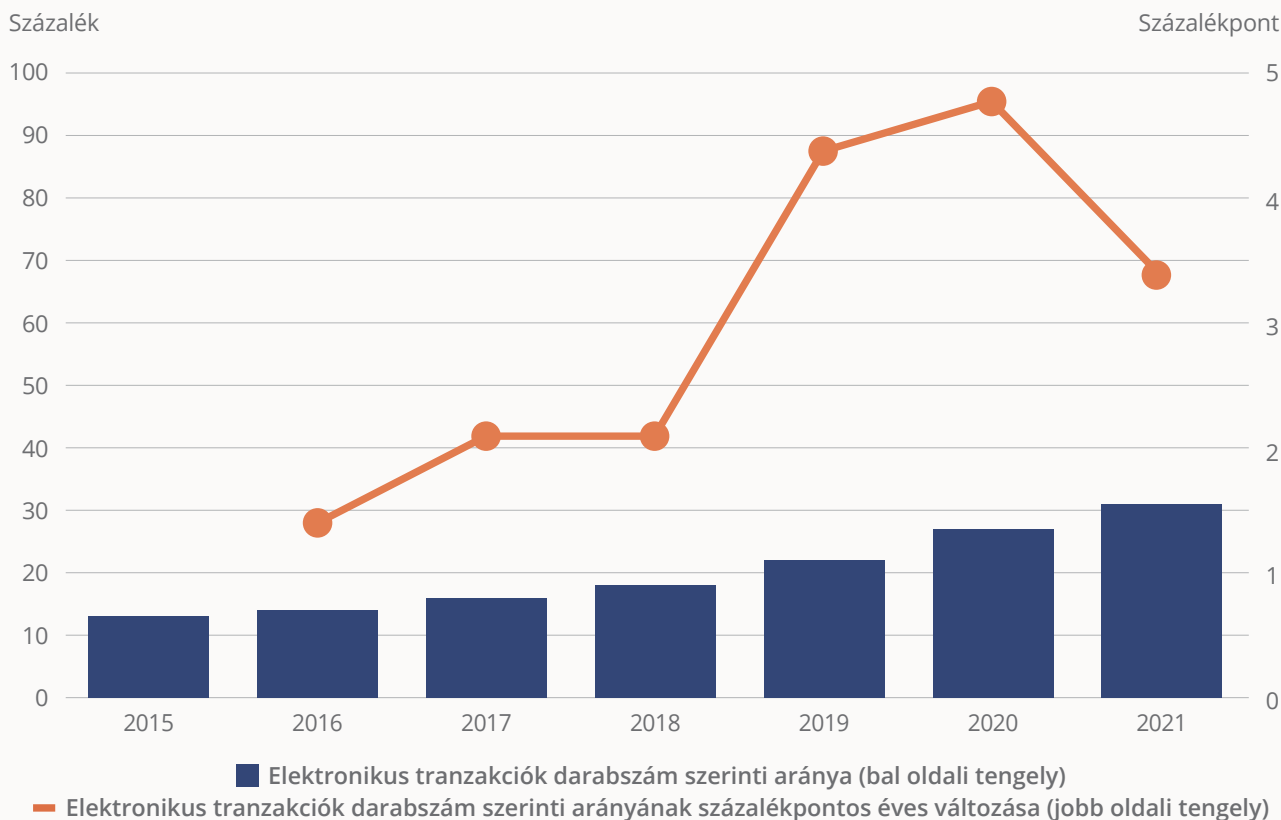
**Az MNB aktivitását az elektronikus pénzforgalom fejlesztése terén számos tényező indokolja, így a gazdasági működés hatékonyságának növelése, a társadalmi költségek csökkentése, valamint az adóelkerülés visszaszorítása.**

Az elektronikus fizetési módok szélesebb körű használata hozzájárulhat a nagyobb mértékű gazdasági növekedéshez (Ilyés-Varga 2016). Emellett számos tanulmány (ld. pl. Schmiedel et al. 2012; Turján et al. 2012) jutott arra a következtetésre, hogy az elektronikus fizetések mind gyakoribb használatával társadalmi szinten jelentős költségcsökkenést lehetne elérni, többek között a készpénzhez kapcsolódó számos manuális folyamat vagy a fizikai jelenlét (és ennek időigénye) csökkentésével. Deák et al. 2022 emellett azt mutatta be, hogy a 2009 és 2019 közötti időszakban jelentősen csökkentek az egy tranzakcióra jutó társadalmi költségek, ami részben a fejlesztéseknek, részben a dinamikus növekvő forgalomnak köszönhető. Mindezek mellett az is fontos szempont, hogy az elektronikus fizetési módok egyúttal nagyobb transzparenciát, könnyebb

nyomon követhetőséget is jelentenek a gazdasági szereplők közötti pénzügyi kapcsolatokban, ami nagyban hozzájárulhat az adóelkerülés és a szürkegazdaság visszaszorításához.

**Az elmúlt években jelentősen emelkedett az elektronikus tranzakciók aránya a teljes gazdaságban, azonban még mindig a készpénz a leggyakrabban használt fizetési mód.** 2015-2021 között közel 20 százalékponttal, 31 százalékra emelkedett az elektronikus tranzakciók darabszám szerinti aránya minden fizetési helyzetet, valamint a lakossági, vállalati és állami szektor tranzakcióit egyaránt vizsgálva. Az emelkedést az eredményezte, hogy minden szektorban és minden fizetési helyzetben – ugyan különböző mértékben – általánosan javultak az elektronikus fizetési megoldások használati lehetőségei és ezáltal, illetve a fizetési szokások megváltozásával gyakoribbá vált ezek használata. Ezen tényezők mellett az elmúlt 3 évben a koronavírus járvány tovább gyorsította ezt a folyamatot.

**1. ábra: Az elektronikus tranzakciók darabszám szerinti aránya és annak éves, százalékpontos változása a teljes gazdaságban**

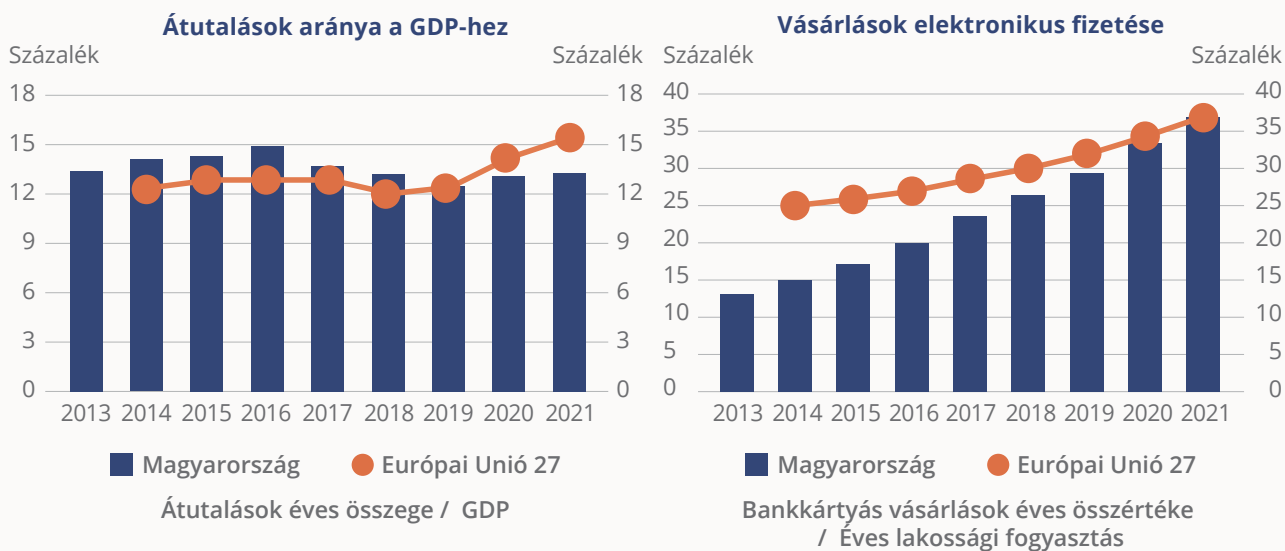


Forrás: MNB

Az MNB mindeddig az elektronikus fizetési helyzetek jelentős részét lefedő három területen, az átutalásoknál, a vásárlások elektronikus fizetésénél és a számlafizetéseknél monitorozta rendszeresen a hazai pénzforgalom hatékonyságának növekedését. A fent bemutatott tényezők, azaz a gazdasági növekedés elősegítése, a társadalmi költségek és az

adóelkerülés csökkentése, tehát indokolják egyrészt azt, hogy a jegybank folyamatosan nyomon kövesse az elektronikus pénzforgalom fejlődését, másrészt azt, hogy ha szükséges, aktívan be is avatkozzon a további fejlődés érdekében. Az MNB erre a célra hatékonysági mutatókat alakított ki, amelyeket az évente megjelenő Fizetési rendszer jelentésben publikál.

## 2. ábra: A magyarországi pénzforgalom fejlettségét jellemző mutatószámok



\* Európai Unió 2020-tól Egyesült Királyság nélkül



A magyar számlafizetési adatokban 2019 előtt nincsenek benne a nem csekken vagy csoportos beszédiesen keresztül történő számlafizetések (pl. online vagy szolgáltató kirendeltségén történő kártyás fizetés, átutalás), ugyanakkor a folyamatosan bővülő postai bankkártyás csekkfizetések mindvégig szerves részét képezték a mutatónak. Az EU-s összehasonlításhoz nem állnak rendelkezésre európai számlafizetési adatok.

Forrás: MNB, KSH, EKB, Eurostat



**Az elmúlt években a hazai elektronikus pénzforgalom folyamatosan fejlődött, amelyhez nagyban hozzájárult az aktív jegybanki fellépés is.** Az MNB alapvetően három eszközzel támogatja a pénzforgalmi fejlesztéseket: 1. Szabályozás, amely lehet közvetlen MNB rendelet útján (pl. azonnali fizetés) vagy közvetett, más szabályozók felé kezdeményezett módosítások (pl. a bankközi jutalékok szabályozási hátterének módosítására vonatkozó kezdeményezés az illetékes miniszté-

riumnál); 2. Infrastruktúra tulajdonlása és fejlesztése, amire a leginkább kézenfekvő példa a GIRO Zrt. 2014-es MNB tulajdonba kerülése, majd az ezt követő infrastruktúra fejlesztések, mint a napközbeni elszámolás ciklussűrítése vagy az azonnali fizetés bevezetése; 3. Piaci fejlesztések kezdeményezése és koordinációja, erre példa az azonnali fizetési ökoszisztéma, az azonnali fizetésre épülő szolgáltatások fejlesztése, azon belül többek között QR-kód szabvány kialakítása.

### 3. ábra: Az elmúlt évtized legfontosabb lépései a hazai pénzforgalom fejlesztése terén



Forrás: MNB

**A hármas jegybanki eszközrendszer használatát az elmúlt évtizedben kettős stratégiai cél vezérelte.** Az MNB 2010-es évek első felében megfogalmazott kétpilléres stratégiájának megfelelően egyrészt alapvető célá vált annak elérése, hogy a lehető legtöbb fizetési helyzetben biztosított legyen a választás lehetősége, azaz az elektronikus fizetési alternatíva is elérhető legyen a készpénz mellett (Kajdi-Varga 2015). Egyrészt fontos tehát, hogy technológiai-infrastruktúra oldalról a fogyasztók és vállalkozások ne szembesüljenek akadályokkal, ha elektronikus fizetési módok használatával szeretnék rendezni pénzügyi kötelezettségeiket. Ez legnyilvánvalóbban a fizikai és internetes kis-

kereskedelmi fizetések esetében merülhet fel, lényeges ugyanakkor az is, hogy a személyek (P2P) vagy vállalatok (B2B) közötti forgalomban is rendelkezésre álljanak korszerű elektronikus megoldások. Másrészt a korábban bemutatott gazdasági előnyök miatt az MNB aktívan ösztönözte is az elektronikus fizetési módok mind gyakoribb használatát. Mindez megnyilvánult többek között a fogyasztók számára kedvezőbb pénzforgalmi árazás kialakításának szükségességét hangsúlyozó kommunikációban, de abban is, hogy az MNB tulajdonában álló GIRO Zrt. díjstruktúrája olyan csomagáras rendszerben lett átalakítva, amely ösztönzi a pénzforgalmi szolgáltatókat a nagyobb forgalom lebonyolítására.

#### 4. ábra: Az MNB eddigi kétpilléres pénzforgalmi stratégiája



Forrás: MNB

**Az elmúlt években jelentős fejlődés történt mind a pénzforgalmi infrastruktúra, mind az elektronikus fizetési módok használata terén, ami több tényező együttes eredménye, ezek közül alapvető fontosságú a lakosság bankszámlalefedettsége.** Az MNB rendszeresen végez lakossági felméréseket a fizetési szokásokról, ezek azt mutatják, hogy általánosságban nem érzékelhető jelentős probléma a pénzügyi bevonódás terén, a hazai háztartások legalább 90 százaléka rendelkezik legalább 1 bankszámlával, illetve bankkártyával (Deák et al. 2021a). Ehelyett inkább egyes csoportoknál, például az időseknél

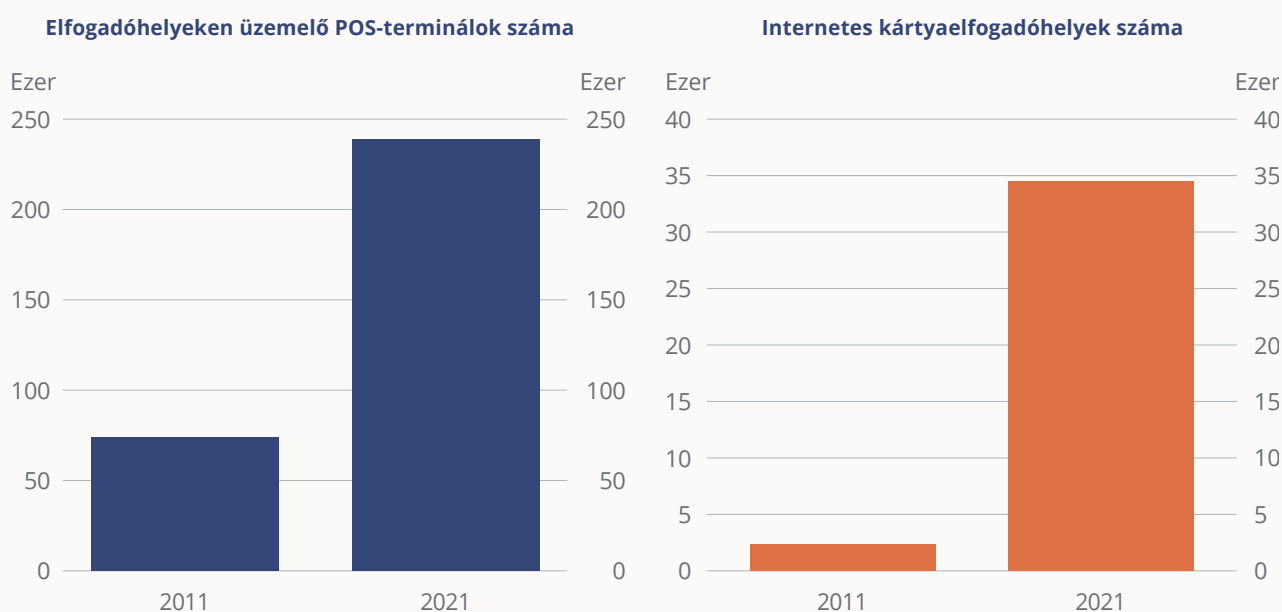
látható még további tér a fejlődésre. Ha pedig az egyes fizetési módok felől közelítünk, akkor a két leggyakrabban használt elektronikus megoldás, a kártya és az átutalások esetében is számos változás történt az elmúlt években mind az infrastruktúra, mind a használat terén.

**A kiskereskedelmi fizetések esetében sokáig kizárólagos és jelenleg is a készpénz legfontosabb alternatívájának számít a kártya, melynek elfogadói hálózata jelentősen bővült az elmúlt években.** Az azonnali fizetés 2020 márciusi megjelenéséig a kártya volt az egyedü-

li elektronikus fizetési mód a kiskereskedelmi fizikai üzletekben. A kártyás infrastruktúra bővülés visszavezethető többek között az MNB által kezdeményezett bankközi jutalék csökkentésére vonatkozó szabályozásra, amely egy évvel előzte meg a hasonló tartalmú európai rendeletet (Kajdi-Kiss 2021). Emellett fontos szerepe volt az MNB által kezdeményezett, és a Pénzügyminisztérium és a kártyatársaságok által indított POS-telepítési programoknak is az elfogadói hálózat bővítésében. Mindezek mellett, szintén jegybanki javaslatra lépett életbe

2021-ben a kereskedelmi törvény módosítása, amely előírta az online pénztárgépre kötelezett kereskedők körében az elektronikus fizetési mód biztosítását, aminek a legtöbb kereskedő kártyaelfogadás bevezetésével felelt meg. Az online pénztárgépek korábbi bevezetése és egyre szélesebb körű kötelezővé tétele pedig vélhetően önmagában is fokozta a hajlandóságot az elektronikus fizetési módok bevezetésére azoknál a kereskedőknél, akik korábban a készpénzes fizetést esetleg az alacsonyabb fokú transzparencia miatt preferálták.

## 5. ábra: A POS-terminálok (bal ábra) és az online elfogadók helyek (jobb ábra) számának változása

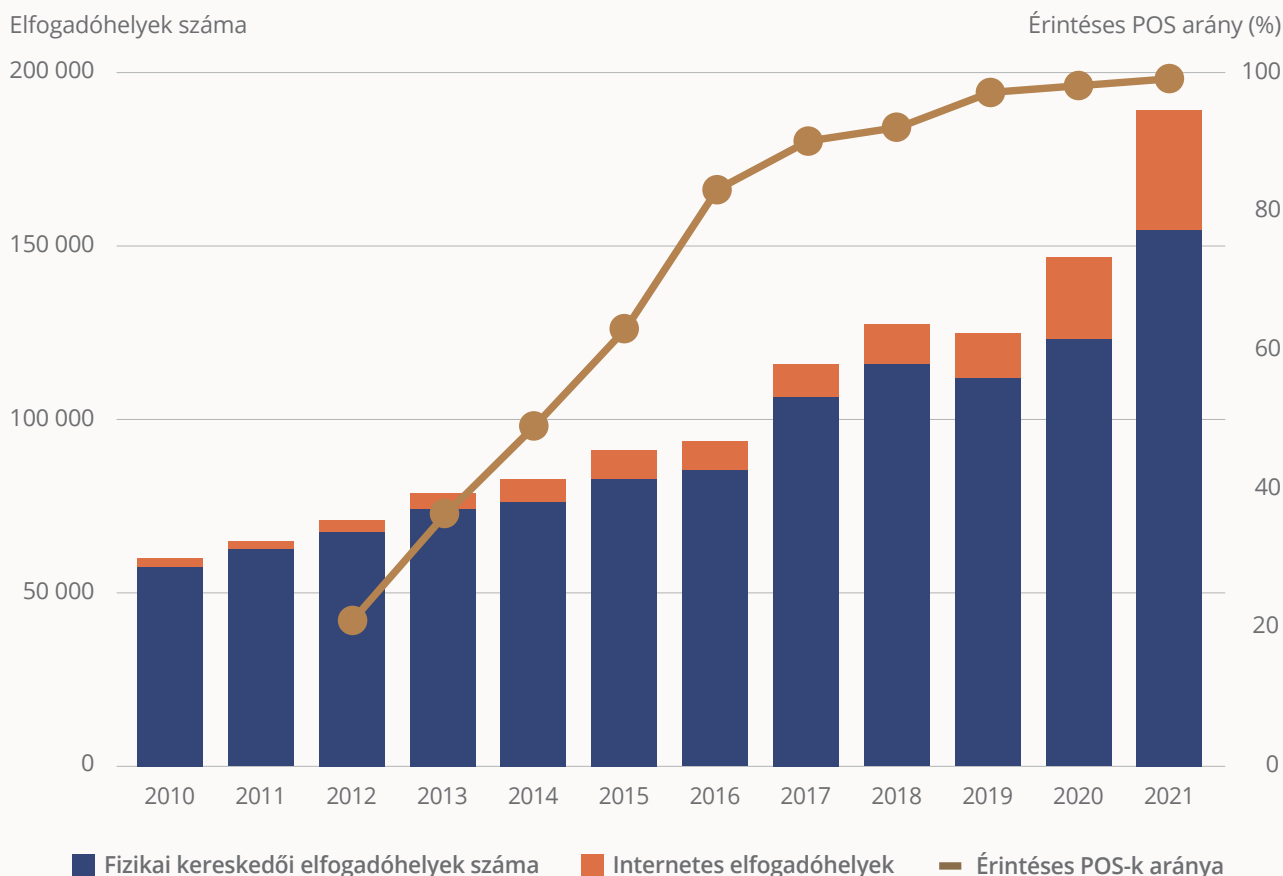


Forrás: MNB

**Technológiai oldalról az érintéses, NFC adatátvitelen alapuló fizetések bevezetése jelentett áttörést az elmúlt néhány évben.** Ez rendkívül egyszerű, gyors és kényelmes felhasználói élményt biztosít, így azok számára is megfelelő elektronikus alternatíva lett a kártyás fizetés, akik korábban esetleg alacsonyabb digitális képzettségük miatt választották a készpénzt. A jelentős fejlesztések hatására 2021 végére a kibocsátott kártyák mintegy 93 százaléka, a POS-terminálok

99 százaléka támogatta az érintéses fizetéseket. Emellett a kártyás fizetések nemzetközi összehasonlításban is kimagaslóan biztonságosnak számítanak Magyarországon, és ez kiegészül a fogyasztókat védő szabályokkal is. A kártyás fizetési mód azonban minden előnye mellett sem alkalmas arra, hogy az összes fizetési helyzetben megfelelő készpénzmentes opciót jelentsen, így az MNB az átutalások fejlesztését is aktívan támogatta.

## 6. ábra: A hazai kártyaelfogadói hálózat fejlődése, 2010-2021



Megjegyzés: Az adatok a december 31-i állapotokat mutatják.

Forrás: MNB

### Az azonnali fizetés bevezetése mérföldkő volt a hazai elektronikus fizetések fejlődésében, és teljesen átalakíthatja a jövő pénzforgalmát.

Az átutalások esetében az első jelentős lépést az jelentette, hogy 2012-ben bevezetésre került a napközbeni elszámolás. Ezt követően 2015-ben az MNB tulajdonába került GIRO elszámolóház megduplázta a napközbeni elszámolási ciklusok számát, így a korábbiaknál is gyorsabban, jellemzően egy óra alatt tudtak lebonyolódni az átutalások. Ennél sokkal lényegesebb előrelépés volt azonban az azonnali fizetés 2020. évi bevezetése, amely teljesen új alapokra helyezte az átutalást, mint fizetési módot. A kártyás fizetés volt az elmúlt évtizedben a hazai elektronikus pénzforgalom fejlődésének motorja, ugyanakkor ennek a fizetési módnak is megvannak a maga korlátai, így például nem minden fizetési helyzetben használható. Ezért fogalmazódott meg az igény egy másik fizetési módra, amely fő paramétereiben

legalább olyan kedvező tulajdonságokkal rendelkezik a fogyasztók számára, mint a készpénz. Ennek megfelelően az azonnali fizetés esetében folyamatos (24/7/365) elérhetőség és a valós idejű, néhány másodperces tranzakció lebonyolítás biztosított, ami technikailag lehetővé tette, hogy az átutalás már bármilyen fizetési helyzetben használható legyen. Megjelent továbbá általában is, a pénzforgalmi piacon túlmutatóan egy nagymértékű digitalizáció a gazdaság minden területén, és ebből fakadóan az ügyfelek, fogyasztók is igénylik az ilyen megoldásokat. Mindez szintén támogatta, hogy az azonnali fizetés alapkövetelményei olyan módon legyenek kialakítva, amelyek a legújabb digitalizációs kihívásoknak is megfelelnek. Azonban ahhoz, hogy az ügyfelek valóban kényelmesen használhassák az azonnali fizetést, további szolgáltatási szintű fejlesztések szükségesek, amelynek kezdeményezésében és koordinációjában az MNB-nek is kulcsszerepe



van. Ilyen többek között a QR-kód szabvány kidolgozása, vagy az azonnali fizetésre épülő fizetési kérelem szolgáltatás bevezetése és elterjesztése. Továbbra is problémát jelentett ugyanakkor az átutalások jelenlegi nem megfelelő árazási struktúrája, amin mindenképp változtatni volt szükséges annak érdekében, hogy a fogyasztók valóban

gyakran használják az új, azonnali fizetésre épülő megoldásokat. Ezt támogatja, hogy 2023-tól a szabványosított adatbeviteli megoldással (pl. QR-kód, NFC, deeplink) vagy fizetési kérelemmel indított azonnali átutalásokért a pénzforgalmi szolgáltatók nem számíthatnak fel díjat a lakossági ügyfelek részére.

## 7. ábra: Piaci trendek, amelyeket az azonnali fizetés alapkövetelményei teljesítenek



Forrás: MNB



# Az MNB fő pénzforgalmi stratégiai célkitűzése 2030-ra

**Az MNB fő pénzforgalmi stratégiai célja a következő időszakban, hogy az elektronikus tranzakciók aránya 2030-ra jelentősen emelkedjen, és széleskörű, általános használatösztönzés esetén a tranzakciók 60 százaléka, további célzott intézkedések esetén pedig a tranzakciók kétharmada legyen elektronikus 2030-ra.** A kártyás infrastruktúra és az érintéses technológia robbanásszerű terjedése az elmúlt évtizedben, a kiskereskedelmi fizetési helyzetek túlnyomó többségében törvényileg előírt elektronikus fizetések biztosításának kötelezettsége, valamint az azonnali fizetés hazai bevezetése azt eredményezte, hogy az MNB korábbi kétpilléres pénzforgalmi stratégiájának első eleme lényegében megvalósult. Ugyanis szinte minden fizetési helyzetben a fogyasztók és vállalkozások rendelkezésére áll már valamilyen készpénzmentes alternatíva, egyes esetekben többféle megoldás is. Emiatt elérkezett az idő arra, hogy az MNB a másik korábbi stratégiai céljára, az elektronikus fizetési módok használatának fokozására fókuszáljon. Az MNB korábbi elemzései alapján (Ilyés – Varga 2016; Kajdi – Varga 2015) körülbelül akkor várható az, hogy az elektronikus tranzakciók fajlagos költségei a készpénzes fizetések egységköltség szintje alá süllyedjenek, ha az előbbieket az összes tranzakció legalább felét teszi ki. Ezzel összhangban és figyelembe véve az elmúlt időszak fejlődési trendjét a jelen stratégiában bemutatott területek fejlesztésével reális cél lehet, hogy 2030-ra a tranzakciók 60 százaléka vagy akár kétharmada elektronikus legyen. Fontos hangsúlyozni, hogy az MNB elektronikus pénzforgalom fejlesztésére vonatkozó stratégiája összhangban van a készpénzellátás biztonságát célzó stratégiájával, ezek nem tartalmaznak egymásnak ellentmondó célokat.

**A magyar gazdaság további dinamikus fejlődéséhez, az Európai Unió fejlettségi szint utoléréséhez, valamint a széleskörű digitalizációhoz alapvető fontosságú az elektronikus fizetések még gyakoribb használata, ami a fizetési megoldások széles körére épülő általános és célzott használatösztönzéssel érhető el.** A gazdasági fejlődéshez, a pénzügyi szektor és a gazdaság egészének hatékony működéséhez nagyban hozzájárulhat az elektronikus fizetési módok széleskörű használata. A

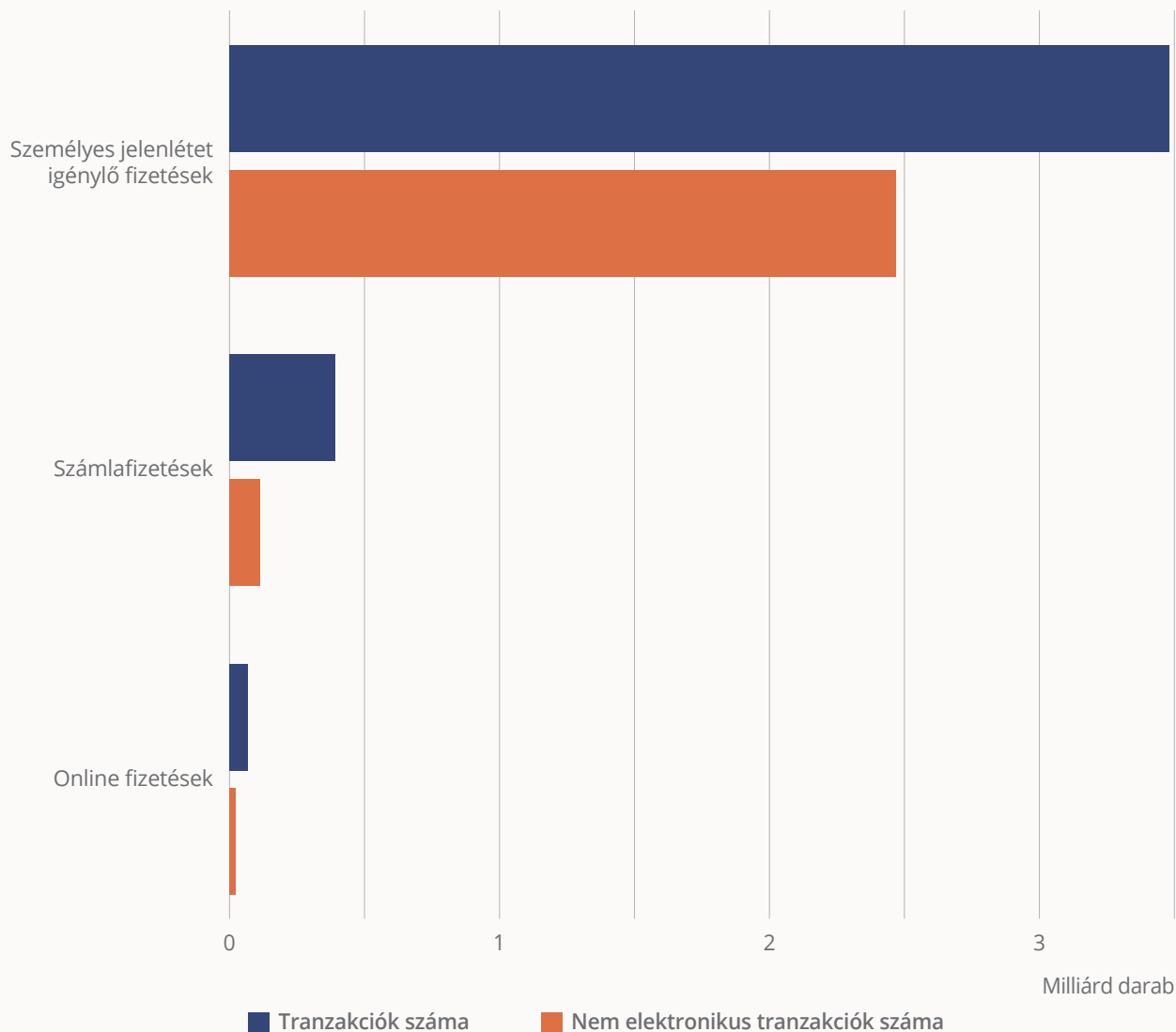
jelenlegi fejlődési trend folytatásával, az eddigiekhez hasonló széleskörű, általános használatösztönző programokkal a 60 százalékos célérték elérhető 2030-ra. Ebben az esetben olyan intézkedések megvalósítása szükséges, amik széles ügyfélkört vagy a fizetési helyzetek széles körét célozzák az eddig megvalósított használatösztönző programokhoz hasonlóan. További célzott intézkedések esetén pedig a célkitűzés, hogy legalább a tranzakciók kétharmada elektronikus legyen. Ebben az esetben olyan további használatösztönzési tevékenység szükséges, ami célzottan, a pénzforgalom egyes részterületein fejti ki hatását, egyes kisebb ügyfélcsoportokat, vagy egyes külön meghatározott fizetési helyzeteket célozva. Az elmúlt években az elektronikus fizetési forgalom bővülését a kártyás vásárlások felfutása hajtotta, ugyanakkor ennek a növekedési üteme várhatóan lassulni fog, részben a kártyás fizetés korlátaiból adódóan, ami a kiskereskedelmi helyzetekben alkalmazható, elfogadói szolgáltatások igénybevételi korlátait jelenti. Az MNB középtávon azt várja, hogy a hazai pénzforgalmi piac fejlődéséhez hatékonyan tud majd a 2020-ban bevezetett azonnali fizetés hozzájárulni, amely gyakorlatilag minden fizetési helyzetben készpénzmentes alternatívát nyújthat. Az azonnali fizetésre és a kártyára épülő megoldások együttesen azt eredményezhetik, hogy mindenki számára elérhető lesz hatékony elektronikus fizetési opció. Ezt pedig támogatják olyan jogszabályi előírások, mint például a 20 ezer forint alatti átutalások tranzakciós illetékmentessége, és a QR-kóddal vagy fizetési kérelemmel indított azonnali fizetések ingyenessége.

**A fizetési helyzeteket vizsgálva látható, hogy az online fizetések, számlafizetések és az online pénztárgépeken lebonyolított fizetések – amelyek nagyrészt a fizikai helyen történő fizetések – közül az utolsó, személyes jelenlétet igénylő fizetések teszik ki a tranzakciók nagy részét.** A nem elektronikus tranzakciók esetében még jobban igaz, hogy ebben a fizetési helyzetben van a legnagyobb részük, több mint 90 százalékuk itt fordul elő, így az elektronikus fizetések arányának növekedését célozva ebben a fizetési helyzetben van a legnagyobb potenciálisan átterelhető forgalom. A személyek közötti (P2P) fizetésekre vonatko-

zóna nem állnak rendelkezésre pontos adatok, ugyanakkor a lakossági felmérések alapján a tranzakciók jelentős része ebben a szegmensben is készpénzzel történik, így itt is van még

tér az elektronikus fizetési forgalom növelésére. Ezen felül az újabb szolgáltatásoknak köszönhetően további tranzakciószámnövekedés várható az online fizetések tekintetében is.

**8. ábra: Tranzakciók száma fizetési helyzetek szerinti bontásban, 2021**



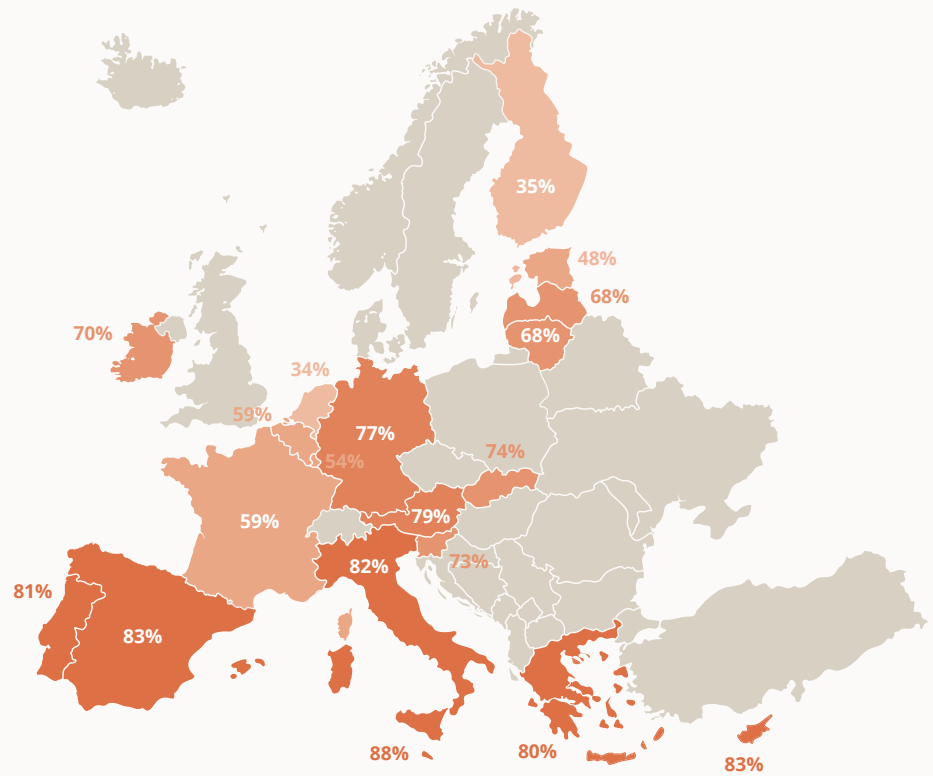
Forrás: MNB, NAV

Nemzetközi szinten látható, hogy Európa számos, elektronikus pénzforgalom szempontjából a legfejlettebbek közé tartozó államában jellemzően alacsony a készpénzhasználat. Az EKB 2019. évi SPACE adatgyűjtése (EKB 2020) azt mutatta, hogy a skandináv és Benelux államokban, valamint Észtországban a készpénzhasználat aránya már

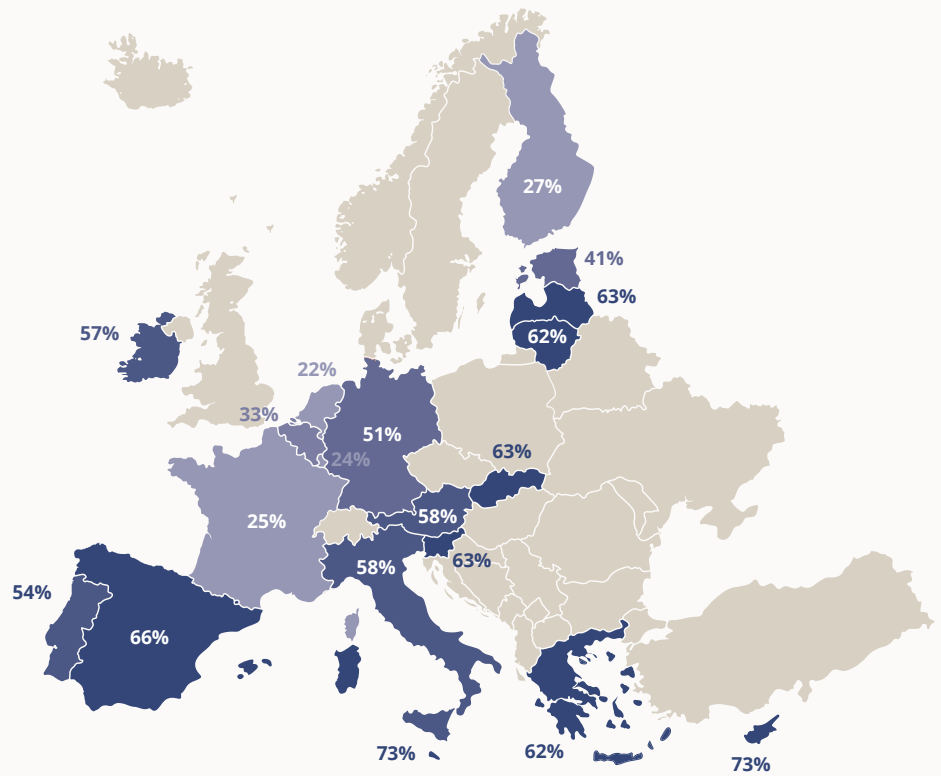
csupán a tranzakciók körülbelül egyharmadát éri el. Mindez azért is lényeges, mert ebben az országcsoportban számos olyan ország is szerepel, amely a hazai pénzforgalom és digitalizáció további fejlődésében iránymutató lehet.

9. ábra: Készpénzes tranzakciók aránya az eurózóna országaiban a lakossági kiskereskedelmi és személyek közötti fizetéseknél, 2019

Készpénzes fizetések aránya  
(Darab)



Készpénzes fizetések aránya  
(Érték)



Forrás: EKB 2020, Figure 1, 20. o.





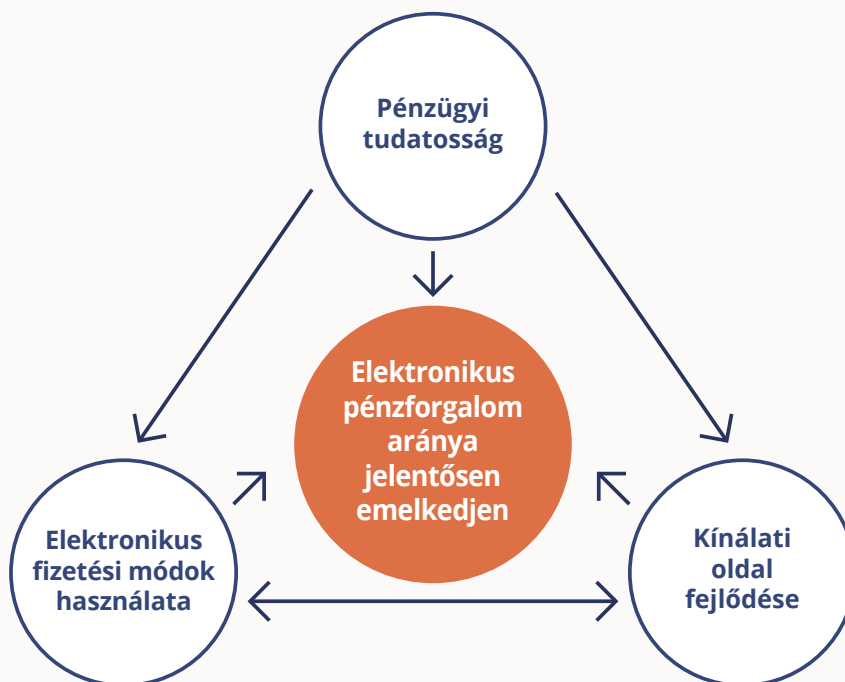
**A fő pénzforgalmi stratégiai  
cél elérése érdekében  
azonosított beavatkozási  
területek**

**Az MNB azonosította azokat a területeket és irányokat, amelyekre a jövőben konkrét intézkedési terveket lehet kialakítani.** Az MNB fő pénzforgalmi stratégiai célja, hogy az összes fizetési tranzakció többsége elektronikusan bonyolódjon le. Ez a fejezet felvázolja azokat az eddigi elemzési tevékenység során azonosított fő területeket és lehetséges irányokat, ahol célzott gazdaságpolitikai beavatkozásra kerülhet sor a jövőben a fő stratégiai cél elérése érdekében. Eből kiindulva, a pénzforgalmi elemzési és kutatási tevékenységére alapozva pedig az MNB a jövőben meghatározza, hogy az egyes területeken hogyan avatkozik be célzott közpolitikai lépésekkel a hazai elektronikus pénzforgalmi piac megfelelő fejlődése érdekében. Ennek során a stratégiára alapozva néhány éves intézkedési terveket fog kidolgozni az MNB, amelyek részletesen tartalmazzák az egyes területeken szükséges intézkedéseket és azok tervezet lebonyolítását.

**Ezek a beavatkozási területek természetesen nem egymástól teljesen különállóak.** A pénzforgalom egyes szegmensei egymással is kölcsönhatásban állnak, így az egy-egy területen elért fejlődés máshol is támogathatja a további előre-

lépést. Ezt fontos szem előtt tartani annak érdekében, hogy az egyes területeken elért fejlődést, a jövőbeni változások hatását értelmezni lehessen. Az azonosított beavatkozási területek alapvetően három fő témát fednek le: az elektronikus fizetési módok használatát, amibe beletartoznak árazási kérdések, vagy az innovatív fizetési megoldások térnyerése is; a kínálati oldal fejlődését, ami alapvetően a kereskedői elfogadói hálózat aktivitására és költségeire fókuszál; valamint a pénzügyi tudatosságot, azaz azt, hogy a fogyasztók mennyire ismerik az elektronikus fizetési módokat, és hogyan viszonyulnak ezekhez. Az elektronikus fizetési módok növekvő használata és a kínálati oldal fejlődése egyaránt segítik a fő célként megfogalmazott növekvő elektronikus forgalmat. Továbbá mindhárom témakörre támogatólag hathat a pénzügyi tudatosság fejlesztése, míg az elektronikus fizetési módok és a kínálati (kereskedői) oldal alapvetően kölcsönösen erősítik egymást: növekvő vásárlói elvárás esetén természetesen a kereskedők is szívesebben fejlesztik elektronikus elfogadói megoldásaikat, míg a vásárlók gyakrabban használnak elektronikus fizetési megoldásokat, ha azok széleskörűen elérhetőek, azaz vannak tényleges fizetési megoldások, elfogadói hálózat.

**10. ábra: A fő stratégiai céllal érintett témakörök kapcsolatai**

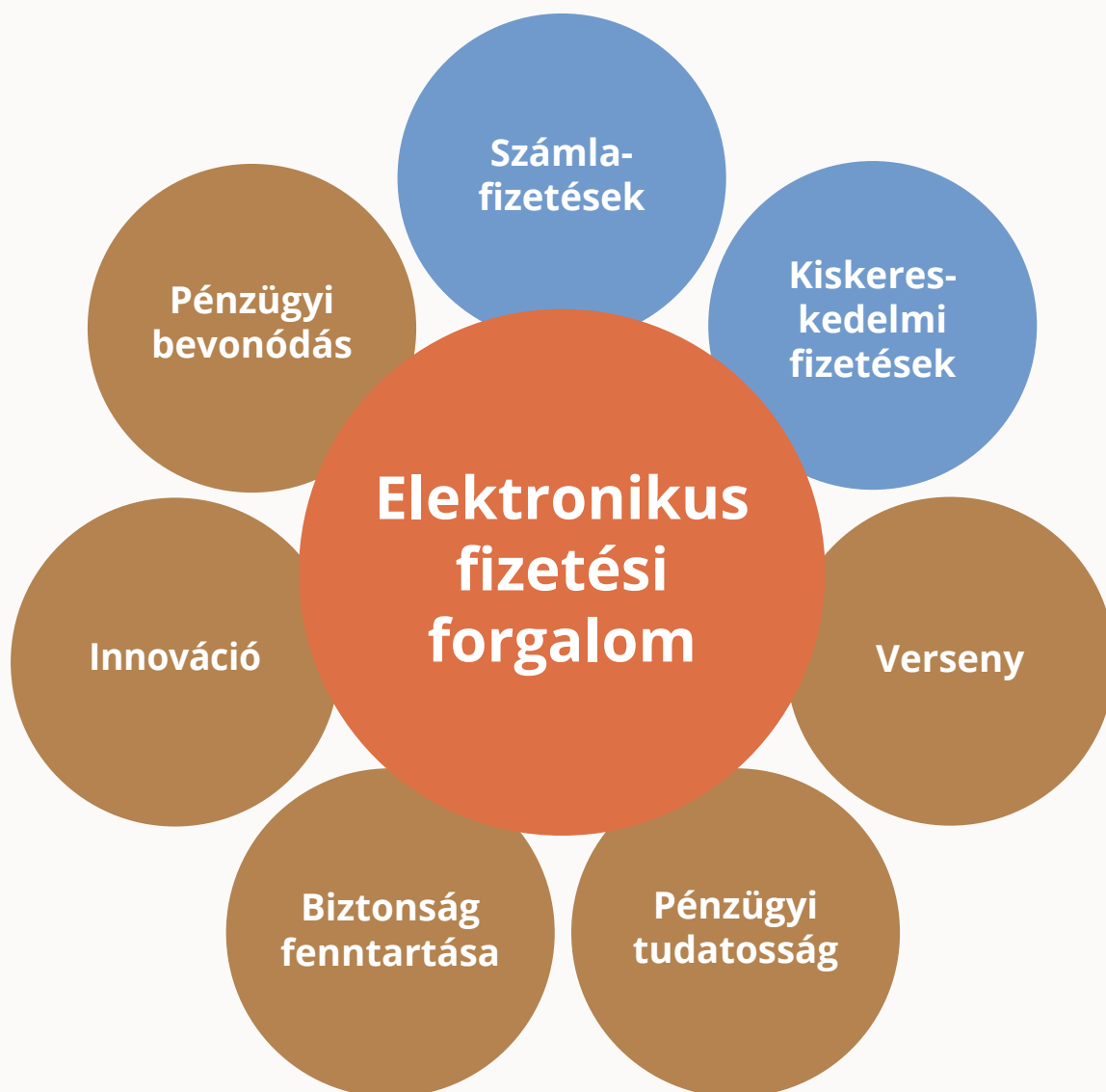


Forrás: MNB

Ha ennél mélyebbre, az egyes beavatkozási területek szintjére megyünk, akkor a közpolitikai irányok, fejlesztési célok szerint megkülönböztethetők olyan területeket, amelyek közvetetten, és amelyek közvetlenül járulnak hozzá a fejlődéshez. Ezeknek a fejlesztési területeknek az azonosítása alapvetően abban segíthet, hogy a stratégiai cél mentén tervezett konkrét lépések várható hatását, azok hozzávetőleges irányát meg lehessen határozni. Láthatóvá válik tehát az, hogy az egyes területeken a később kidolgozandó konkrét közpolitikai lépések hatására elért előrelépés milyen egyéb területek fejlődéséhez járulhat hozzá, és hogyan segítheti a fő pénzforgalmi stratégiai cél megvalósítását.

A stratégiai cél elérése érdekében szükséges, hogy az elektronikus fizetési módok használatának bővülése meghaladja a gazdasági növekedésből fakadó forgalombővülés mértékét. Az alábbiakban bemutatott fejlesztendő területeken történő előrehaladás tehát azt eredményezheti, hogy a hazai elektronikus pénzforgalom nem csupán a gazdasági növekedésnek köszönhetően fog bővülni, hanem ezen túlmutatóan, nagyobb mértékű növekedés figyelhető majd meg. Mindez pedig azt jelenti majd, hogy reálisan elérhetőek lesznek a 2030-ra kitűzött célok.

11. ábra: Területek, amelyek támogatják a stratégiai célok elérését



Forrás: MNB

#### 4.1. Területek, amelyek közvetetten járulnak hozzá a stratégiai cél eléréséhez

Azok a területek, amelyek esetén a beavatkozások közvetetten járulnak hozzá a cél eléréséhez, inkább lassabban, középtávon támogatják az elektronikus fizetési módok széleskörű használatát, hatásuk pedig szerteágazó, több területet is érinthet.

- **Pénzügyi bevonódás:** Ez segíthet tovább növelni az elektronikus fizetési módok potenciális felhasználóinak körét, valamint a már hozzáféréssel rendelkezők aktivitását. Az elektronikus fizetési módok használatának alapvető feltétele, hogy a fogyasztó rendelkezzen fizetési számlával, és aktívan használja azt. Jelenleg nem mondható teljesnek a bevonódás, ezért célszerű bizonyos kiemelt csoportoknál külön is ösztönözni ezt. Ezen a témán belül két fő területet érdemes kiemelni:
- Számlalefedettség növelése a 60 év felettieknél: Amennyiben nő azon nyugdíjasok köre, akik átutalással kapják meg az állami ellátásukat, akkor lehetőség adódhat újabb fogyasztói csoportok bekapcsolódására az elektronikus pénzforgalomba, ezzel is növelve az elektronikus fizetési módok használati arányát. Az elektronikus nyugdíjfizetések növelésére több megoldás is elképzelhető, egyik ilyen lehet például az, ha az új nyugdíjasok alapértelmezetten elektronikus módon kapják a transfereket (fontos azonban, hogy minden esetben biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy aki készpénzben szeretné megkapni a nyugdíját, az továbbra is megtehesse ezt). Az ellátásoknál (nyugellátás, egyéb ellátások) jelenleg használt fizetési módokat vizsgálva látható, hogy 2021-es adatok szerint azok 61 százaléka elektronikusan kerül kiegyenlítésre, ez 2017 óta 6 százalékpontos emelkedést jelent.
- Alacsonyabb jövedelműek, és digitálisan kevésbé képzettek csoportja: Ebben a szegmensben a banki díjterhek alapvető akadályt jelenthetnek a pénzügyi bevonódás szempontjából. Az MNB korábbi elemzései azt mutatták, hogy a hazai pénzfor-

galmi díjak nemzetközi összehasonlításban is magasak, és ez különösen nagy terhet ró az alacsonyabb jövedelműekre. Emiatt kiemelt figyelemmel kell kísérni a pénzforgalmi szolgáltatók árazását. Szintén fontos azt elérni, hogy egyre többen kapják jövedelmeiket elektronikus formában, a készpénzes jövedelmek ugyanis jellemzőbbek az alacsonyabb jövedelmű és képzettségű csoportoknál. A helyzet kezelésére egy lehetséges további út az ingyenes szociális alapszámla, vagy további szabályozás a beérkező jövedelmekre.

- **Pénzforgalmi innováció erősítése:** Az innovatív fizetési módok elterjedése azért lényeges, mert ezek a fejlesztések olyan alapot jelentenek, amire később a piaci szolgáltatók további fizetési szolgáltatásokat fejleszthetnek. A már jelenleg is rendkívül dinamikus bővülő kártyás mobiltárcás forgalom mellett várhatóan azonnali fizetésre épülő megoldások is teret fognak nyerni. A QR-kódos fizetéseknél további fejlődés várható a szabályozási háttér módosítása miatt, ami kötelezővé tette a QR-kód olvasási képességet a mobilbanki alkalmazásokban, és központi hitelesítési eljárást vezetett be a QR-kódos csalások megelőzésére. Emellett további adatbeviteli módok (pl. NFC, deeplink) is elképzelhetők, szélesedhet a regisztrálható másodlagos számlaazonosítók köre, vagy közös irányelveket is meg lehet fogalmazni az optimális ügyfélműveletre a mobilalkalmazásoknál. A fizetési kérelem szolgáltatás előretörését szintén nagyban segítheti, hogy a fogyasztók számára minden pénzforgalmi szolgáltató kötelezően biztosítja majd a kérelmek fogadását. Mind a kártyát, mind az azonnali fizetést érinthetik az SCA kényelmesebb használatára vonatkozó törekvések, mind pl. a biometrikus azonosítók egyre szélesebb körének használata. Mindez együttesen nem csak azt eredményezheti, hogy a már most is főleg elektronikusan tranzaktálók még többet tranzaktálnak, hanem az elektronikus fizetéseket eddig kevésbé használókat is jobban bevonhatja a kényelmesebb ügyfélművelet által.
- **A verseny erősítése:** Az innovációt az erős piaci verseny támogathatja – minél erősebb a verseny, a pénzforgalmi szolgáltatók annál

inkább rá vannak kényszerítve, hogy alacsony díjak mellett új szolgáltatásokkal jelenjenek meg. Ha csökken a piaci koncentráció, akkor elkerülhető, hogy egyes nagyobb szereplők határozzák meg a piac alakulását és olyan duopol piaci struktúra alakuljon ki, mint pl. a kártya esetében. Ezért lett olyan módon kialakítva az azonnali fizetés, és az MNB az újabb fejlesztéseknél is ezt tartja szem előtt, hogy csökkenjen a piacra lépési korlát, és akár nem banki szereplők is be tudjanak lépni a piacra. Erre lehet példa az a lehetőség, hogy a fizetési kérelmeket nem pénzforgalmi szolgáltatók is beküldhetik a központi rendszert működtető GIRO-ba, de itt említendő az is, hogy a jogszabályi háttér módosításával előírt kötelező QR-kódos pozitív visszajelzések szintén a nem pénzforgalmi szolgáltatók megjelenését segíthetik az elfogadói piacon. Hasonlóan jótékonyan hathat a versenyre a TPP szolgáltatások elterjedése, ami a számlainformációs (AISP) szolgáltatások révén akár a számlaváltások számának növelését is elősegítheti. Emellett a fizetéskezdeményezési (PISP) szolgáltatások is növekvő szerepet kaphatnak a kereskedői elfogadói szolgáltatásoknál. A TPP-k esetében fontos, hogy a számlavezető pénzforgalmi szolgáltatók API kapcsolatai a jogszabályoknak megfelelően működjenek, illetve vizsgálni kell azt is, hogy szükséges-e további standardizáció. Az erős verseny egyúttal az árazásra is hathat, ami szintén hozzájárulhat az elektronikus fizetési módok gyakori használatához. A kedvező árazás ugyanis előfeltétele az elektronikus fizetési módok gyakori használatának. Ilyenek lehetnek a tranzakciós díjak nélkül használható fizetési megoldások, mivel ez lehetővé teszi, hogy a készpénzhez és kártyához hasonlóan az azonnali fizetési tranzakciókat is ingyenesnek érzékeljék az emberek, egyúttal gyorsabban használják. Az árazás másik oldala, hogy a kereskedőknél is biztosítani kell a lehető legkedvezőbb elfogadói díjakat az elfogadói hálózat további bővítése érdekében. Ez leginkább a legkisebb kereskedőket érinti, akik szignifikánsan magasabb díjakat kényszerülnek fizetni nagyobb versenytársaikhoz képest.

- **Pénzügyi tudatosság javítása:** A fogyasztók pénzügyi tudatosságának javítása nélkül elképzelhetetlen adott esetben a számukra megfelelő számlacsomagra vagy szolgál-

tatásra történő váltás, de az elektronikus fizetési módok tudatosabb és gyakoribb használata is. Minimum követelményként lényeges, hogy ismerjék a készpénzmentes fizetési megoldásokat, de ezen túl fontos, hogy szívesen használják is ezeket, azaz, ha lehetőség adódik rá, akkor ezeket a megoldásokat részesítsék előnyben a készpénzzel szemben. Ehhez az MNB továbbra is aktív kommunikációt tervez tájékoztató kampányokkal, de ezt szolgálják a jogszabályi háttér módosításai is. Többek között a pénzforgalmi szolgáltatók kötelesek értesíteni ügyfeleiket a tranzakciók sikerességéről vagy az elérhető egyenlegekről, így egyértelműbb és átláthatóbb lesz ezeknek a fizetési módoknak a használata. A pénzügyi tudatosság a pénzforgalmi szolgáltatók árazására is kihat, azaz, ha a fogyasztók aktívan keresik a kedvezőbb számlacsomagokat, akkor a piaci szereplők is kénytelenek lesznek előnyösebb kondíciókat kínálni. Számos bank kínál már például csomagáras számlaterméket, ugyanakkor az ügyfélszám ezeknél a számlatermékeknél jelenleg még meglehetősen alacsony, ezért ebből a szempontból is lényeges a megfelelő számlacsomagra vagy szolgáltatásokra történő váltások ösztönzése, valamint az elérhető szolgáltatások jellemzőire és árazására vonatkozó tájékoztatás javítása. Itt elképzelhető lehet a későbbiekben a Díjkimutatáshoz hasonló további tájékoztatási kötelezettség előírása, vagy a számlacsomag váltási folyamat további egyszerűsítése.

- **Biztonság fenntartása:** A biztonságosan lebonyolítható elektronikus fizetések alapvető követelményt jelentenek bármely ország pénzforgalmában. Ha széleskörűen elterjedtek a visszaélések, vagy kibertámadások miatt az ügyfelek attól tartanak, hogy pénzüik és adataik nincsenek biztonságban a pénzforgalmi szolgáltatóknál, akkor az az elektronikus fizetések használatát is visszavetheti. Mindezek miatt kulcsfontosságú garantálni az elektronikus pénzforgalom biztonságát. Jelenleg a hazai pénzforgalom nemzetközi összehasonlításban is rendkívül biztonságos, ugyanakkor fontos ezt az állapotot továbbra is fenntartani. Amellett, hogy az MNB felügyeleti szerepében folyamatosan ellenőrzi



a hazai bankok és pénzügyi infrastruktúrák megbízható és biztonságos működését, fontos az is, hogy a fogyasztók tudatossága is növekedjen ezen a téren. Ez utóbbi mérése is zajlik majd a pénzügyi tudatosság folyamatos monitorozása keretében.

## 4.2. Területek, amelyek közvetlenül járulnak hozzá a stratégiai cél eléréséhez

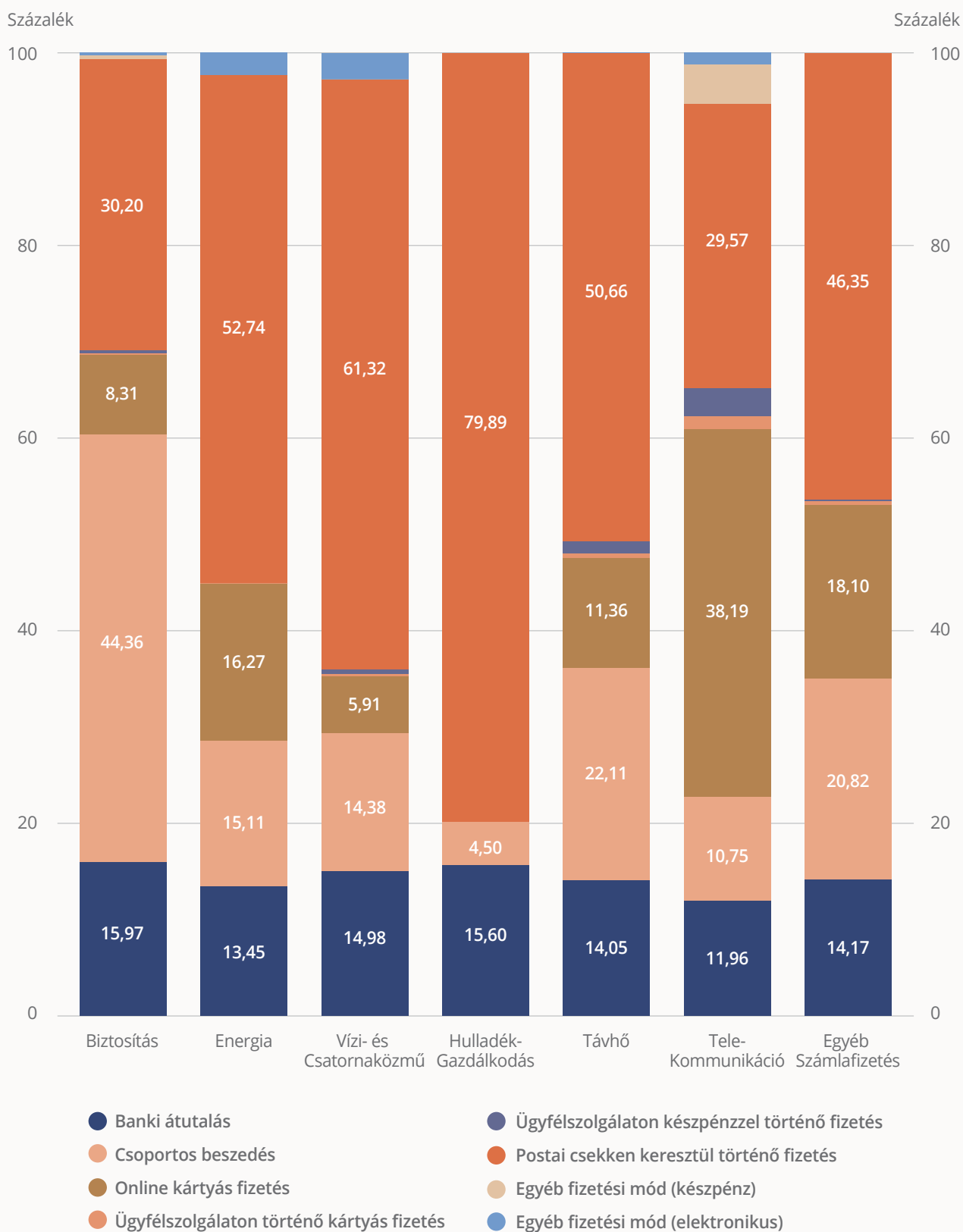
A fentebb bemutatott területek mellett vannak olyan közpolitikai szegmensek is, amik már közvetlenül és rövidebb időtávon hatnak a fő célmutatóra, azaz az elektronikus fizetések arányára. Ezek tehát a pénzforgalom olyan alszektorait jelentik, ahol az MNB meglátása szerint külön beavatkozásra lehet szükség az elektronikus tranzakciók használatának növelése érdekében, ami aztán természetesen kedvezően hat a teljes hazai pénzforgalom elektronizálására is.

- **Kiskereskedelmi fizetések fejlesztése:** Az egyik legfontosabb terület továbbra is a kiskereskedelmi fizetéseké, az OPG adatbázis alapján itt még jelentős tér van a fejlődésre. A fogyasztók jellemzően naponta többször is vásárolnak a fizikai és online térben, így ezeknek a pénzügyi teljesítési lába kiemelkedő számú tranzakciót jelent. A fizikai elfogadókánál rendkívül jelentős előrelépést jelentett a kereskedelmi törvény módosítása, és az online pénztárgépre (OPG) kötelezettek körében az elektronikus fizetési opció biztosításának kötelezettsége. Itt a jövőben érdemes lehet tovább bővíteni ezt a kört, például a szolgáltatói szektorral, közintézményekkel vagy a szórakoztató létesítményekkel (mozik, színházak, múzeumok stb.). Az internetes elektronikus pénzforgalom már jelenleg is dinamikusan nő, ugyanakkor még mindig sokan vannak, akik készpénzes utánvétellel fizetik ki a megrendelt árukat. Ennek oka lehet egyrészt a fogyasztói bizalmatlanság, amit a vásárlók tájékoztatásával (kártyás visszatérítés) és a szolgáltatások továbbfejlesztésével, például az azonnali fizetéseknél is bevezetendő visszatérítési rendszerrel lehet kezelni. Másrészt még mindig előfordulhat olyan, hogy a ter-

méket kiszállító futár nem tudja biztosítani az elektronikus fizetés lehetőségét, ezért érdemes lehet megfontolni ebben a szegmensben is a szabályozási lehetőségeket, például kötelezővé tenni az online kereskedelemben és azon belül a futároknál az elektronikus fizetési lehetőséget. Fontos továbbá ebben a szektorban is a felhasználók széleskörű tájékoztatása az elérhető szolgáltatásokról, azok felhasználási lehetőségeiről és árazásáról, mert ezzel biztosítható, hogy a kereskedői oldalon is az igényekhez leginkább illeszkedő szolgáltatásokat tudjanak használni.

- **Elektronikus számlafizetések erősítése:** A másik terület, ahol jelentős fejlődés érhető el a számlafizetéseké, ami alatt elsősorban a közmű és egyéb rendszeres szolgáltatások számláinak kiegyenlítését értjük. Mivel ezek a tranzakciók minden háztartás életében fellelnek, ezért az elektronikus fizetési módok használatának növelése ebben a szegmensben általában is erősítheti a pénzügyi tudatosságot, és segítheti, hogy a fogyasztók más területeken is aktívabban használják a készpénzmentes megoldásokat. Az elektronikus számlafizetések aránya már jelenleg is magasnak tekinthető, azonban egyes részterületeken itt is lehetne fejlődést elérni. Az MNB felmérései alapján egyes közműszolgáltatásoknál ugyanis lényegesen elmarad a készpénzmentes számlafizetések aránya a legfejlettebb biztosítási és telekommunikációs szektortól, így fókuszált intézkedésekkel további előrelépést lehetne elérni. Ezen a téren a korábban már említett innovatív fizetési módok, elsősorban a fizetési kérelem széleskörű használata jelenthet változást, mivel ennek használatával a fogyasztók egy kényelmes elektronikus fizetési megoldást használhatnak, ám továbbra is megmarad a szabadságuk a fizetés időpontjának meghatározására. Ez utóbbi elsősorban az alacsonyabb jövedelmű fogyasztók számára jelenthet fontos szempontot. Továbbá az elektronikus számlázás szélesebb körű elterjedésének motiválása egyaránt támogathatja az elektronikus számlafizetés további terjedését, valamint a szolgáltatói oldalon a költségek csökkentését.

12. ábra: Számlafizetések megoszlása szektoronként 2021-ben



Forrás: MNB

### 4.3. További területek, amelyek hatással lehetnek a stratégiai cél elérésére

**A pénzforgalomban a fentebb bemutatott tényezők mellett számos nemzetközi trend is azonosítható, amelyeket az MNB folyamatosan nyomon követ.** Az Európai Központi Bank (EKB 2021) és az Európai Bizottság (EB 2020) például az MNB-hez hasonlóan kiemelten kezeli az azonnali fizetések elterjesztését, ugyanakkor az intézmények jellegéből fakadóan rendkívül hangsúlyos például a határon átnyúló fizetések fejlesztése is, amely magyar viszonylatban jelenleg még alacsonyabb prioritást élvez. Az új szereplők és innovatív fizetési megoldások egy része, a stablecoinok, és kriptó eszközök jelenleg még nem elég érettek piacilag ahhoz, hogy ebben a stratégiában figyelembe lehessen venni azokat, illetve kérdéses, hogy mennyire képesek a pénzfunkciókat betölteni, és mennyiben tekinthetők inkább befektetési eszközöknek. Az innovatív megoldások másik része a fintech és bigtech szereplőktől érkezett, ezek közvetett módon jelennek meg a pénzforgalom fejlődésében, például a harmadik fél szolgáltatók (TPP), vagy a mobiltárcák elterjedésén keresztül. A

TPP-k mellett a második európai pénzforgalmi irányelv (PSD2) egy másik fontos területe volt az erős ügyfélhitelesítés széleskörű bevezetése, aminek hatása szintén közvetett módon követhető nyomon a stratégiában. A jövő egyik érdekes további trendje lehet a digitális jegybankpénz esetleges bevezetése, amelyet számos országban kutatnak, és amelynek fontos pénzforgalmi vetületei is vannak. Mivel azonban jelenleg az MNB még nem döntött ennek esetleges bevezetéséről, így egyelőre a jelen stratégiában sem határozható meg erre vonatkozó pénzforgalmi cél. Végül feltétlenül meg kell említeni a koronavírus járvány hatásait a pénzforgalomra, amelyet az MNB is elemzett (Deák et al. 2021b, Végső – Bódi-Schubert 2020, Deák et al. 2020). A járvány hatására nőtt az elektronikus fizetési módok használata, amelyhez olyan tényezők is nagyban hozzájárultak, mint a kártyás fizetésekénél a PIN-kód nélküli vásárlások értékhatárának 15 ezer forintra történő emelése, amely a fizikai kapcsolat nélküli fizetés lehetőségét segítette elő. Szintén lényeges volt még az online vásárlások felfutása ebben az időszakban. A későbbi vizsgálatok feladata lesz eldönteni, hogy ezek a hatások mennyire maradtak meg tartósan a fogyasztói fizetési szokásokban.



## Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszer (PFM)

**A hazai pénzforgalom jelenlegi helyzetének értékelése, a potenciális beavatkozási területek és a konkrét intézkedési lehetőségek azonosítása, valamint a stratégiai cél teljesülésének és az ezt támogató intézkedések megvalósulásának mérése érdekében az MNB létrehozta a Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszert (PFM).** Az elektronikus pénzforgalom elmúlt évtizedben látott dinamikus fejlődése alapján az látható, hogy a fő stratégiai cél, azaz a további széleskörű, általános használatosztónzés esetén a 60 százalékos, célzott intézkedések esetén pedig a kétharmados elektronikus fizetési arány elérése 2030-ra ambiciózus, de reális célkitűzés. Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy amint arra már a korábbiakban utaltunk, a jelenlegi fő elektronikus fizetési alternatívának, a fizetési kártyának megvannak a korlátai és ezért várható a jelenlegi forgalombővülési ütem mérséklődése. A fő stratégiai cél eléréséhez ugyanakkor fenn kell tartani a jelenlegi fejlődési ütemet. Mindebből az következik, hogy az általános pénzforgalmi fejlesztések mellett egyes részterületeken történő célzott intézkedésekre is szükség van.

**A PFM az általánosabb jellegű indikátorok mellett olyan mutatókat is tartalmaz, amelyek inkább egy-egy lényegesebb részterületet fednek le.** Az egyes részterületek mutatói egyes esetekben tovább bonthatóak lennének más dimenziók (pl. területi vagy szociodemográfiai) mentén, a bemutatott mutatók azonban a kapcsolódó stratégiai célhoz leginkább illeszkedő mélységű megbontást tartalmazzák. A stratégiai célok elérése érdekében megvalósítandó intézkedések tervezése során lehet indokolt ezekben az esetekben további megbontások mentén is vizsgálni az adatokat. A területi megbontás alkalmazása néhány esetben (pl. az infrastruktúra terén) indokolt lehet, azonban a lakosságot vizsgáló mutatók esetén a területi megbontás helyett

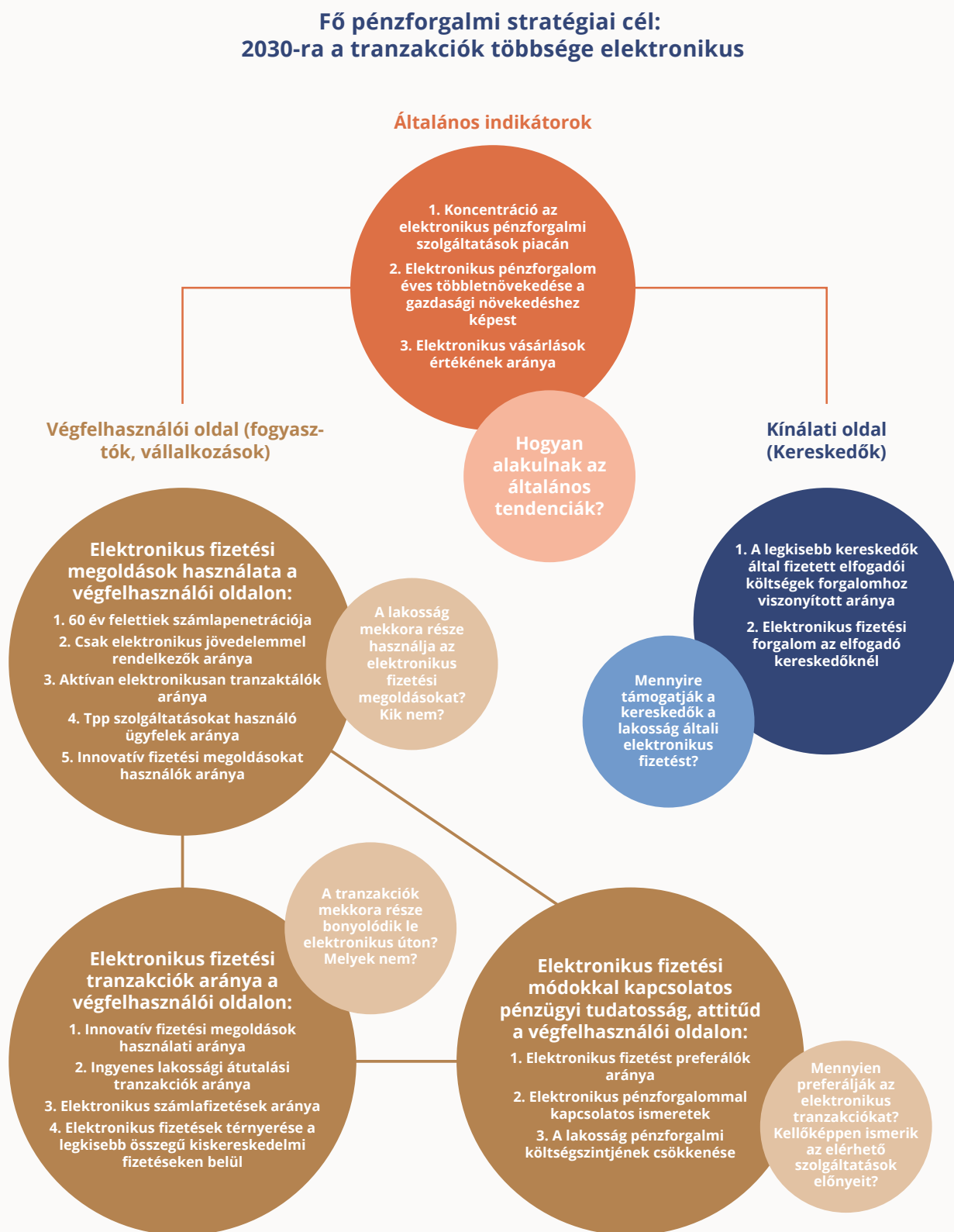
szociodemográfiai dimenziók mentén vizsgálva az adott témát pontosabb képet kaphatunk, ami jobban támogathatja a célzott intézkedések megtervezését.

**A mutatók és fejlesztendő területek közé ugyanakkor nem kerültek be olyan területek, amelyek már jelenleg is magasan fejlettnek tekinthetők, vagy ahol a jelenleg elérhető információk alapján nem látszik, hogy szükséges lenne kifejezett jegybanki vagy egyéb központi beavatkozás.** Ilyennek tekinthető például általában a kártyás fizetés, amelynek széleskörű elfogadói hálózata, szinte teljes lakossági kártyabirtoklási lefedettsége és folyamatosan bővülő forgalma van, így nem látszik olyan addicionális intézkedés, amely általános-ságban szükséges lenne ezen a területen.

**A mutatókat három nagyobb csoportba lehet beosztani.** A kiválasztott mutatókkal nyomon követhető egyrészt a pénzforgalmi piac keresleti oldali fejlődése, azaz a végfelhasználók (fogyasztók, vállalkozások) számára elérhető pénzforgalmi szolgáltatások elterjedtsége, a használatuk gyakorisága, valamint a végfelhasználók pénzügyi tudatosságának változása. Másrészt külön indikátorok mutatják be a pénzforgalmi piac kínálati oldalának fejlődését, azaz azt, hogy a kedvezményezett (elsősorban elfogadó kereskedői) oldalon hogyan alakul az elfogadóhálózat kihasználtsága és költségei. Mivel az előző pénzforgalmi stratégia eredményeként az elfogadóhálózat olyan mértékben fejlett, hogy az esetek nagy többségében már van lehetőség elektronikusan fizetni, a mutatórendszer nem tartalmaz olyan mutatókat, amelyek kifejezetten az elfogadóhálózat méretét, és a fizetési lehetőségek elérhetőségét mérnék a kedvezményezett oldalon. A két oldal részmutatóin túl pedig kialakításra kerültek olyan általánosabb indikátorok is, amelyek a teljes piac fejlettségét, további fejlődését mérik.



13. ábra: A Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszer mutatóinak és a potenciális beavatkozási területeknek az összefüggése



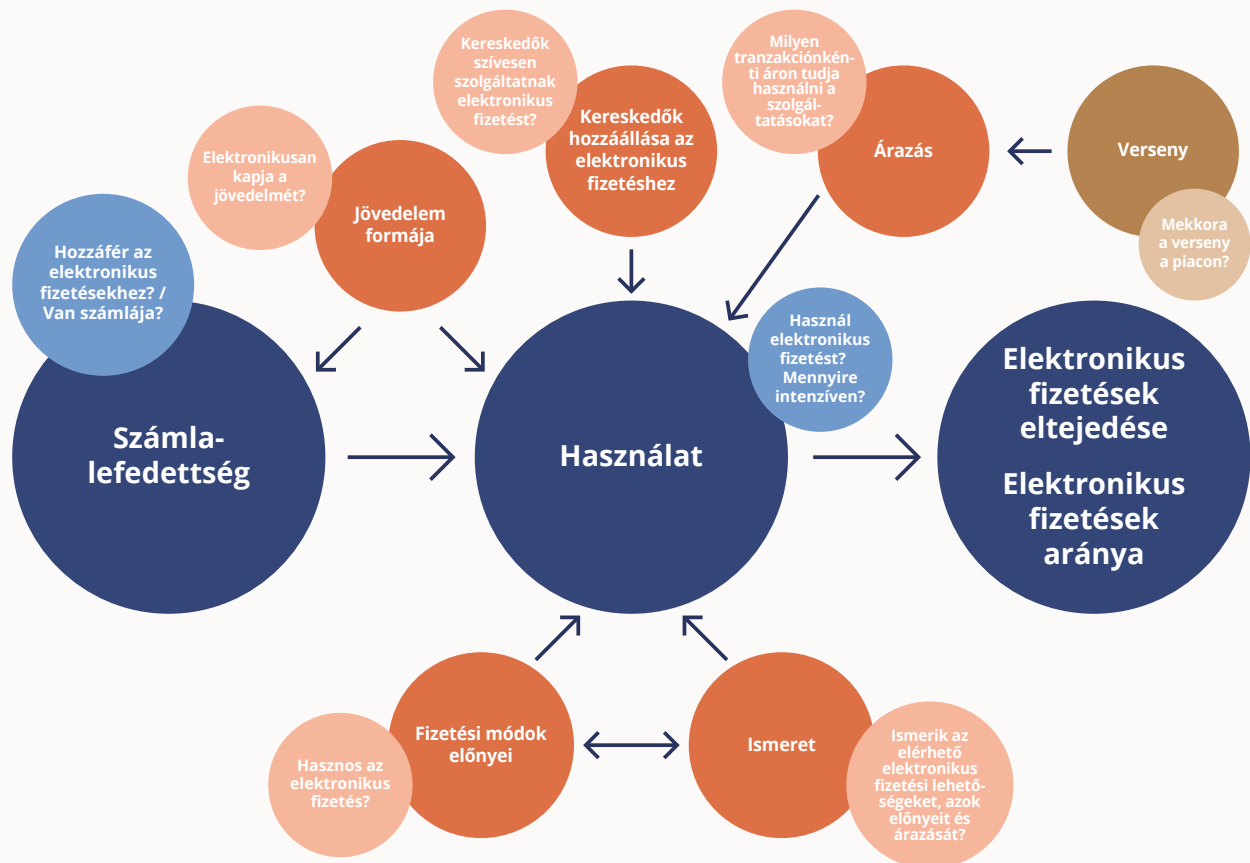
Forrás: MNB

A mutatók értékének kiszámításához az MNB számára rendelkezésre álló, jogszabályi és együttműködési alapon, illetve reprezentatív kérdőíves megkérdezések alapján gyűjtött, teljes körű adatbázisokat használjuk, így a pénzforgalmi szolgáltatók rendszeres (negyedévente beküldött) jelentéseit, a díjkimutatások alapján a pénzforgalmi szolgáltatók által beküldött adatokat, a NAV-tól átvett online pénztárgép (OPG) adatbázis adatait, valamint a lakossági fizetési szokások felmérések adatait, valamint nyilvánosan elérhető további adatokat. A mutatóértékek kiszámításánál a hazai (tehát Magyarországon székhellyel vagy fi-

ókteleppel rendelkező) szolgáltatók adatait vettük figyelembe, a határon át, külföldről szolgáltató piaci szereplők szolgáltatásainak adatait nem tartalmazák a mutatók.

Egyes mutatók, részterületek fejlesztése alapvetően kívül eshet az MNB hatókörén, arra csak közvetett befolyása van, például egy hatékony és olcsó hazai elektronikus pénzforgalmi infrastruktúra megteremtésével, de szükséges lehet más állami vagy piaci szereplők hatékony fellépése is. Az egyes célértékek meghatározásánál ezt is igyekeztünk figyelembe venni.

14. ábra: Lehetséges intézkedések hatása



- Elektronikus jövedelem -> van számla, nagyobb eséllyel használ elektronikus fizetést (nyugdíjasok esetében is ?)
- Elektronikus fizetés lehetőségeit minél felhasználó-barátabban biztosító szolgáltatások -> több használó, több tranzakció
- Elektronikus fizetés adta lehetőségek ismerete -> több használó, több tranzakció

- Ingyenes tranzakciók (tranzakciónkénti díj nélküli minél alacsonyabb árazás) -> több használó, több tranzakció
- Nagyobb verseny -> minőségibb szolgáltatások, jobb árazás
- Alacsonyabb elektronikus fizetés biztosításához kapcsolódó költségek a kereskedőknél -> kisebb negatív elektronikus fizetés megkülönböztetés a fogyasztók felé -> több tranzakció

Forrás: MNB

**Az alábbiakban a PFM-hez tartozó mutatók tartalma és számítási módja mellett bemutatjuk azt is, hogy miért lehet fontos az adott területen az előrehaladás mérése közpolitikai szempontból, mi a jelenlegi helyzet, illetve mi az a célérték, amelyet 2030-ra elérve teljesülhetnek az MNB pénzforgalmi stratégiai céljai.** Azaz az egyes mutatók célértékének meghatározásánál az elsődleges szempont az volt, hogy a fő stratégiai cél kapcsán nem csak a széleskörű, általános használatöztönzés esetén kitűzött 60 százalékos elektronikus arány, hanem a célzott intézkedések esetén megcélzott arány is elérhető legyen, tehát legalább a tranzakciók kétharmada legyen elektronikus 2030-ra. Ugyanakkor fontos azt látni, hogy nem feltétlenül szükséges az, hogy minden fejlesztendő terület és mutató esetében elérjük a célértéket: az MNB fő pénzforgalmi stratégiai célja elérhető úgy is, hogy nem minden mutató esetén teljesülnek az itt meghatározott célok.

## 5.1. Általános indikátorok

A pénzforgalom specifikus fejlesztendő területei mellett lényeges, hogy az általános tendenciákat is nyomon kövessék a mutatók. Ebbe beletartozik a pénzforgalom fejlődésének viszonyítása a gazdasági növekedéshez, vagy a pénzforgalmi piac koncentrációja (azaz közvetett módon a verseny erőssége).

### 5.1.1. Elektronikus tranzakciók darabszám szerinti aránya

**Számítás:**

$$\text{Elektronikus tranzakciók darabszám szerinti aránya} = \frac{\text{Elektronikus tranzakciók darabszáma}}{\text{(Készpénzes + elektronikus tranzakciók darabszáma)}}$$

**Elektronikus tranzakciók:** teljes gazdaságban lebonyolított összes elektornikus fizetési műveletet figyelembe vesszük, tehát a bolti és online elfogadóhelyeken történő vásárlások (jellemzően kártyás vásárlások és átutalások), az elektronikus számlafizetések (itt is lehetséges kártyás fizetés és átutalás, emellett csoportos beszedéssel vagy a postai csekkek kártyás kifizetésével is történhet a teljesítés), illetve a különböző szektorokon (háztartások, vállalatok, állami szereplők) belüli és szektorok közötti elektronikus tranzakciók számát.

**Készpénzes tranzakciók:** teljes gazdaságban lebonyolított összes készpénzes fizetési műveletet figyelembe vesszük, tehát a bolti és online elfogadóhelyeken történő vásárlások, a készpénzes számlafizetések (a postai csekkek készpénzzel történő teljesítése), illetve a különböző szektorokon (háztartások, vállalatok, állami szereplők) belüli és szektorok közötti készpénzes tranzakciók számát.

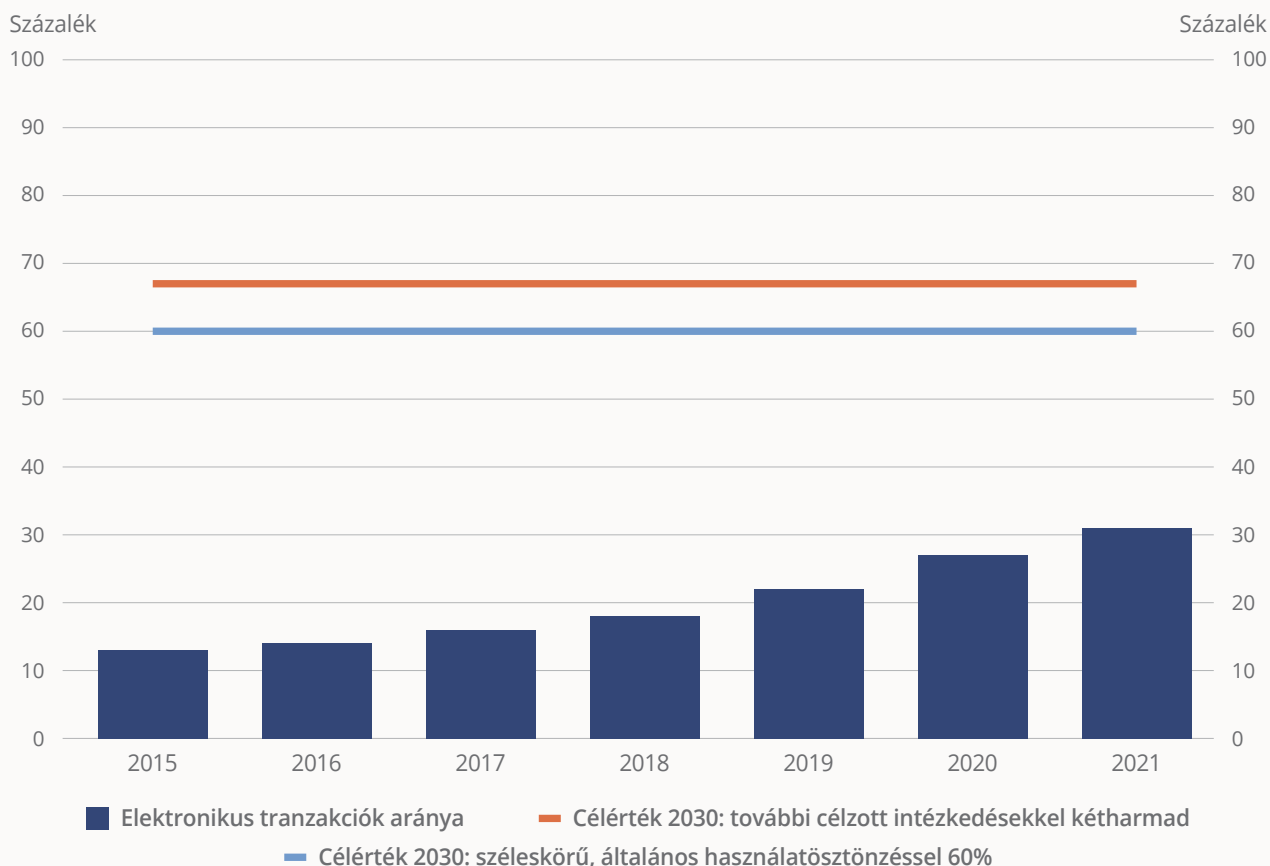
A fizetési tranzakciók között a megtakarítási, befektetési, hitelezési tranzakciók csak olyan mértékben jelennek meg, amíg a pénzmozgás legalább egy fizetési számlát érint.

**Mutató értéke:**

- 2021: 31%
- Célérték:
  - Széleskörű, általános használatöztönzéssel a tranzakciók 60%-a
  - További célzott intézkedésekkel a tranzakciók kétharmada

**Tartalom:** A mutató megmutatja, hogy általában hogyan változik az elektronikus tranzakciók számának aránya, ezáltal segítve a gazdasági növekedést, valamint a társadalmi költségek és adóelkerülés csökkentését. Ez a fő indikátor az MNB azon alapvető pénzforgalmi stratégiai célját mutatja, hogy a társadalmi szempontból hatékonyabb elektronikus fizetési módok használata növekedjen.

15. ábra: Az elektronikus tranzakciók darabszám szerinti aránya a teljes pénzforgalmon belül



Forrás: NAV online pénztárgép adatbázis, rendszeres banki adatszolgáltatások és kérdőíves felmérés alapján MNB becslés

### 5.1.2. Koncentráció az elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások piacán

**Számítás:** Herfindahl–Hirschman-index (HHI), a piaci részesedés az indított tranzakciók arányában.

$$HHI = s_1^2 + s_2^2 + \dots + s_n^2$$

ahol

- s: az adott pénzforgalmi szolgáltató piaci részesedése az összes indított elektronikus tranzakcióból. Az elektronikus tranzakciók között figyelembevételre kerültek a hazai kibocsátású kártyákkal kezdeményezett tranzakciók, valamint az átutalások és a csoportos beszédések esetében a terhelési oldal (a fizető fél oldali adatok).
- n: a pénzforgalmi szolgáltatói szektor szereplőinek száma

#### Mutató értéke:

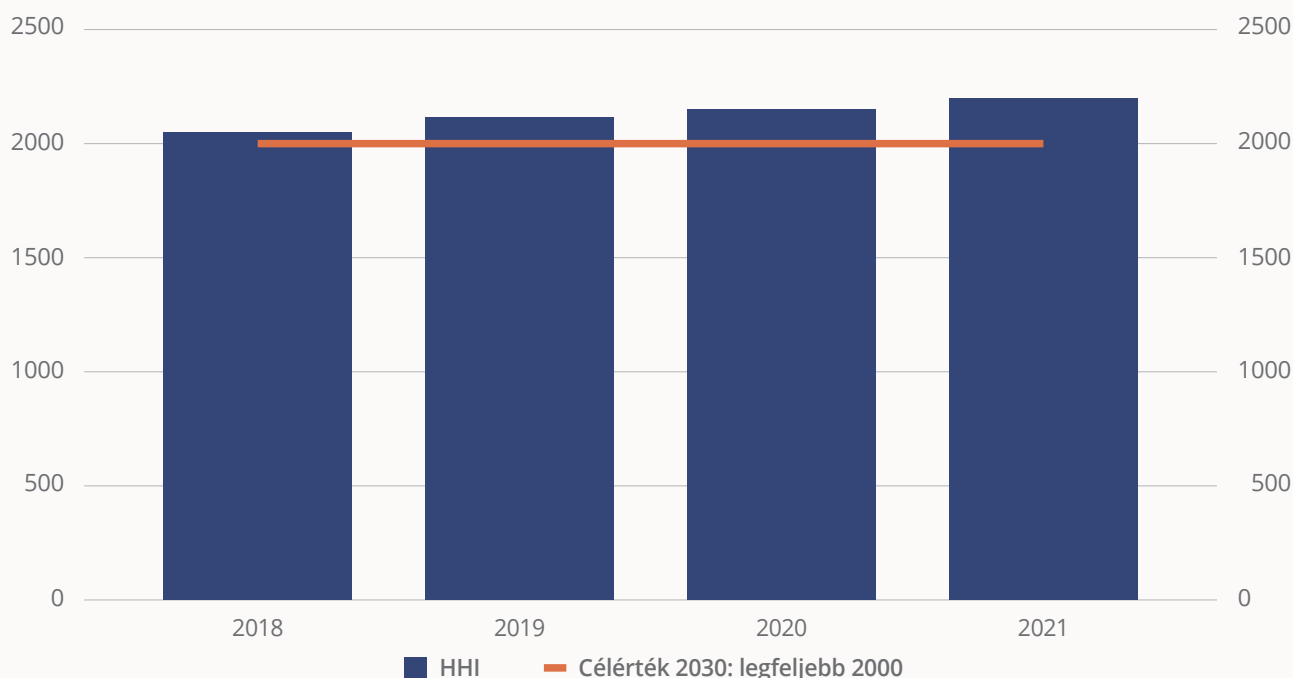
- 2021: 2199
- Célérték: Legfeljebb 2000

**Tartalom:** Alacsonyabb fokú piaci koncentráció esetén feltételezhető, hogy erősebb a piaci verseny. Ez a pénzforgalmi szolgáltatók ügyfelei szempontjából olcsóbb és jobb minőségű szolgáltatásokat, nagyobb mértékű innovációt jelenthet, így a pénzforgalmi piac fejlesztése szempontjából is kívánatos. Különösen igaz ez abból a szempontból, hogy a pénzforgalom méretgazdaságosságon alapuló iparág, amelyen éppen emiatt gyakoribbak az oligopol piaci struktúrák. Ennek elkerülésére az MNB szükségesnek látja nyomon követni a piaci koncentrációt, ehhez a HHI-indexet használtuk, amellyel az indított tranzakciókat vizsgálva követjük nyomon a pénzintézetek piaci részesedésének változását. A piaci koncentráció több részpiacra is mérhető lenne (pl. indított vagy fogadott tranzakciók szá-

ma, a számlák vagy elektronikus fizetési eszközök száma alapján), ezek közül a fő stratégiai cél elérése szempontjából leginkább fejlesztendő területet mérő mutatót érdemes kiemelni, és arra külön célt megfogalmazni. A korábbi stratégia alapján az elektronikus fizetési megoldások elfogadóhálózata kellően fejlett, valamint a lakossági ügyfelek túlnyomó részének van hozzáférése bankszámlához, ezeken a területeken további előrelépést pedig elsősorban nem a piaci koncentrációval összefüggő intézkedésekkel lehet elérni. Ezzel szemben a használat ösztönzése és egyszerűbbé tétele terén, a fizetések indítása oldalán több olyan beavatkozási

lehetőség is felmerül, amelyeket támogathat az intenzívebb piaci verseny (pl. szolgáltatások fejlesztése, ezek díjainak csökkentése), ezért a tranzakciók indítása szempontjából vizsgálja az MNB a piaci verseny intenzitásának alakulását. Az index értékeinek értelmezésére többféle skála van, de jellemzően 2000 alatt már közepesnek vagy alacsonynak minősül a piaci koncentráció, és minél alacsonyabb az index értéke, annál alacsonyabb a piaci koncentráció. Jelenleg növekvő trend, azaz növekvő piaci koncentráció figyelhető meg, a cél ezen a területen ennek a trendnek a megfordítása és a mérsékelt koncentrációt jelző 2000-es érték elérése.

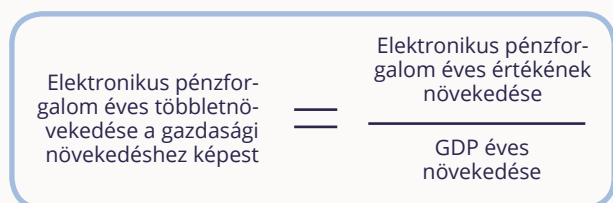
**16. ábra: Herfindahl–Hirschman-index (HHI) értéke az elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások piacán**



Forrás: MNB

### 5.1.3. Elektronikus pénzforgalom éves többletnövekedése a gazdasági növekedéshez képest

#### Számítás:



Az elektronikus pénzforgalmi tranzakciónál az átutalásokat (forint egyedi és csoportos, deviza, bel- és külföldi egyaránt), a csoportos beszedéseket, valamint a hazai kibocsátású fizetési kártyákkal lebonyolított tranzakciókat vettük figyelembe. Ezek éves összértékének százalékos változását osztottuk el a GDP éves százalékos változásával.

#### Mutató értéke:

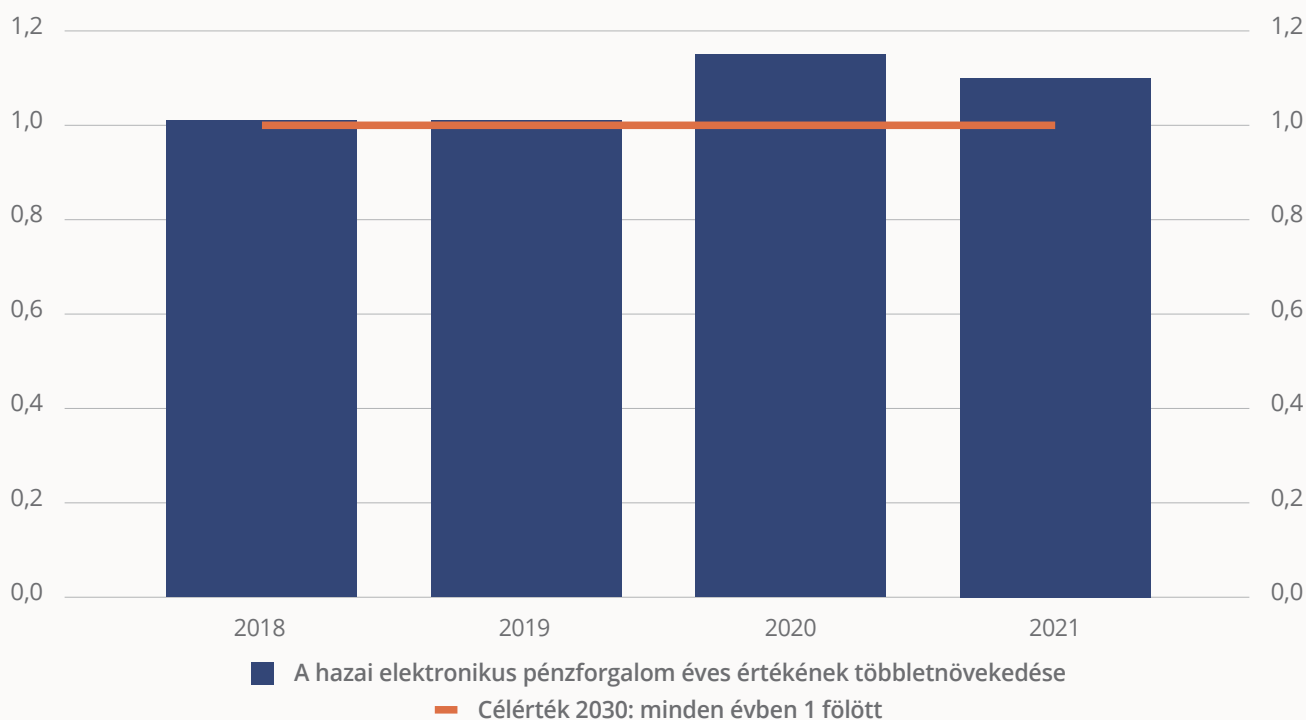
- 2021: 1,1
- Cél: Minden évben 1 fölött



**Tartalom:** A gazdasági növekedés (ezen belül pl. a fogyasztás bővülése) jellemzően maga után vonja az elektronikus tranzakciók értékének növekedését is: ha az emberek többet fogyasztanak, a vállalatok a többletfogyasztást további termeléssel és szállítással elégítik ki, akkor az nagyobb értékű elektronikus pénzforgalmat eredményez. Azonban természetesen ez a kapcsolat nem determinisztikus jellegű, azaz a gazdasági növekedés nem jelenti automatikusan az elektronikus pénzforgalom bővülését is. A pénzforgalmi piac fejlődéséhez mindenesetre fontos látni, hogy a gazdasági növekedésből fakadó „természetes” bővülés mellett mekkora az elektronikus tranzakciók értékének növekedése. Másképpen fo-

galmazva, az elektronikus pénzforgalom bővülésénél célszerű azt elválasztani, hogy mekkora rész kapcsolható össze elsősorban a gazdasági bővüléssel és mekkora rész köszönhető inkább a pénzforgalom fejlődésének (pl. új fizetési módok kerültek bevezetésre, több lett a tranzakció mert több helyen lehet elektronikusan fizetni stb.). A mutató segítségével azt kívánjuk monitorozni, hogy a gazdasági növekedésen túl mekkora hatékonyságnövekedés történt a pénzforgalmi piacon. Azaz 1 fölötti mutatóérték arra utal, hogy az elektronikus pénzforgalom fejlődése nem csupán a gazdasági növekedésnek köszönhető, hanem magának az elektronikus fizetések területén tapasztalható hatékonyságnövekedésnek is.

**17. ábra: A hazai elektronikus pénzforgalom éves többletnövekedése a gazdasági növekedéshez képest**



Forrás: MNB

#### 5.1.4. Elektronikus vásárlások értékének aránya

##### Számítás:

$$\text{Elektronikus vásárlások értékének aránya} = \frac{\text{Elektronikus vásárlások éves összértéke}}{\text{Éves lakossági fogyasztás}}$$

Elektronikus vásárlások: Jelenleg a mutató számlálója a kártyás fizetések adatait tartalmazza az elektronikus fizetési módok közül, mivel ez a készpénz leggyakrabban használt alternatívája. A későbbiekben, például az azonnali fizetési elfogadói hálózat bővülésével más elektronikus fizetési módok adatai is bekerülhetnek a mutató számításához használt adatok közé.

A nevezőben a háztartások éves fogyasztása szerepel.

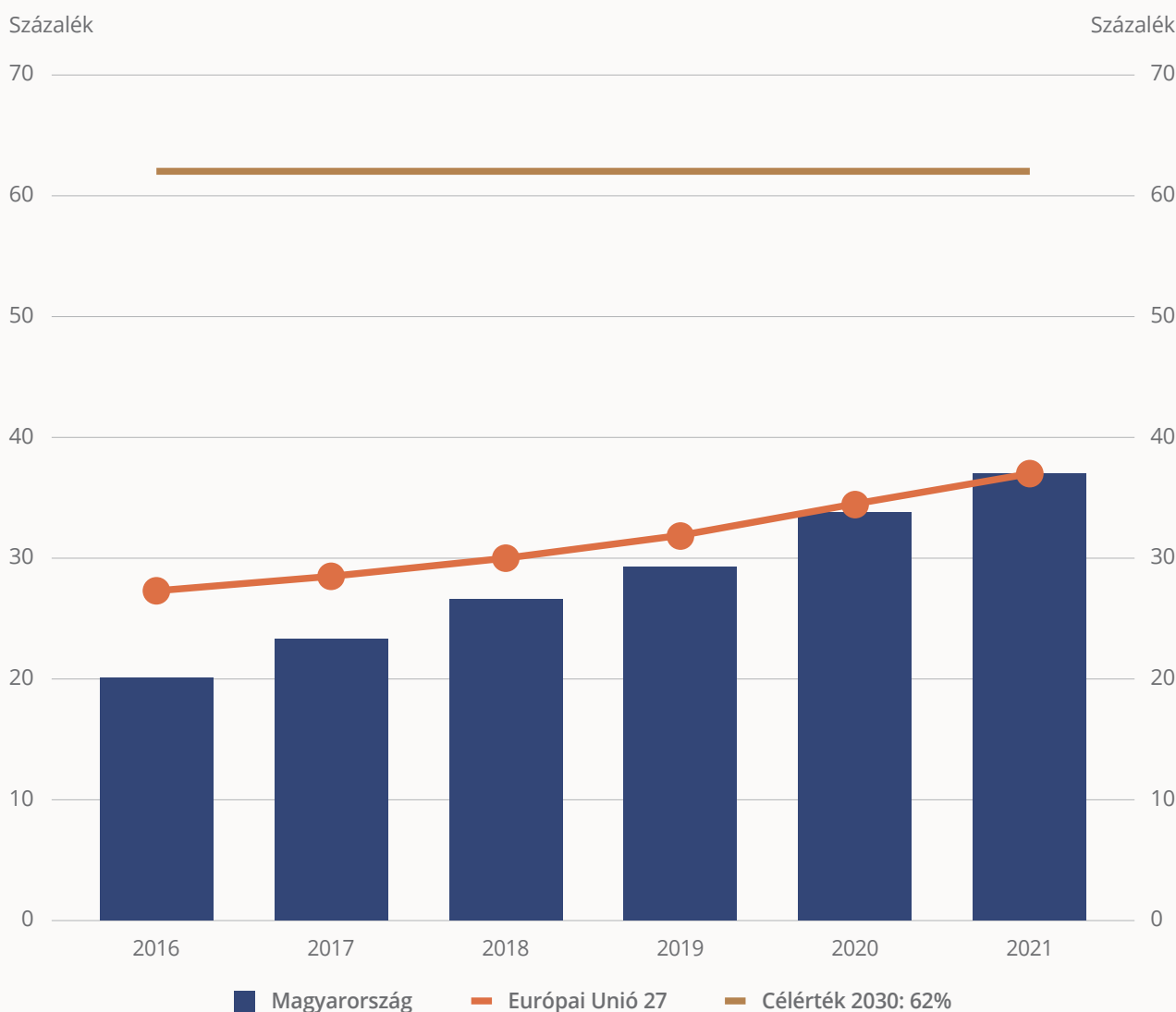
**Mutató értéke:**

- 2021: 37%
- Célérték: 62%

**Tartalom:** Nemzetközi szinten könnyen összehasonlítható mutató az elektronikus vásárlások értékének aránya. A mutató megmutatja, hogy az összes lakossági fogyasztáson belül mekkora az elektronikus vásárlások éves összértéke. A mutató magasabb értéke az elektronikus fize-

tési módok intenzívebb használatára utal a fogyasztók körében, azaz arra, hogy a vásárlások mind nagyobb hányada kerül lebonyolításra készpénz használata nélkül, így a hazai elektronikus pénzforgalmi piac fejlődését is jól mutatja. Nemzetközi példák alapján az ebben a mutatóban leginkább fejlett országokat érdemes figyelembe venni, így azok értékéhez való közelítés a cél. Az ebben a mutatóban legmagasabb értékkel rendelkező 10 ország mutatóértékének átlaga 2021-ben 62 százalék volt, így ezt az értéket 2030-ra elérő hazai arány már jelentős előrelépés lenne.

**18. ábra: Elektronikus vásárlások értékének aránya**



Forrás: MNB

## 5.2. Elektronikus fizetési megoldások használata a végfelhasználói oldalon

Ahhoz, hogy a fő cél - az elektronikus fizetések elterjedése – érdekében lehessen célzott intézkedéseket is létrehozni, érdemes végfelhasználói oldalról is folyamatosan nyomon követni többek között azt, hogy a lakosság mekkora része fér hozzá az elektronikus fizetési szolgáltatásokhoz, vagy kapja jövedelmét elektronikus úton; akiknek van számlájuk, használnak-e elektronikus fizetéseket, és ha igen, akkor mennyire aktívan; milyen az egyes elektronikus fizetési módok és megoldások megoszlása az összforgalmon belül.

### 5.2.1. 60 év felettiak számlapenetrációja

#### Számítás:

$$\text{60 év felettiak számlapenetrációja} = \frac{\text{Számlával rendelkező 60 év feletti lakosok száma}}{\text{60 év feletti lakosok száma}}$$

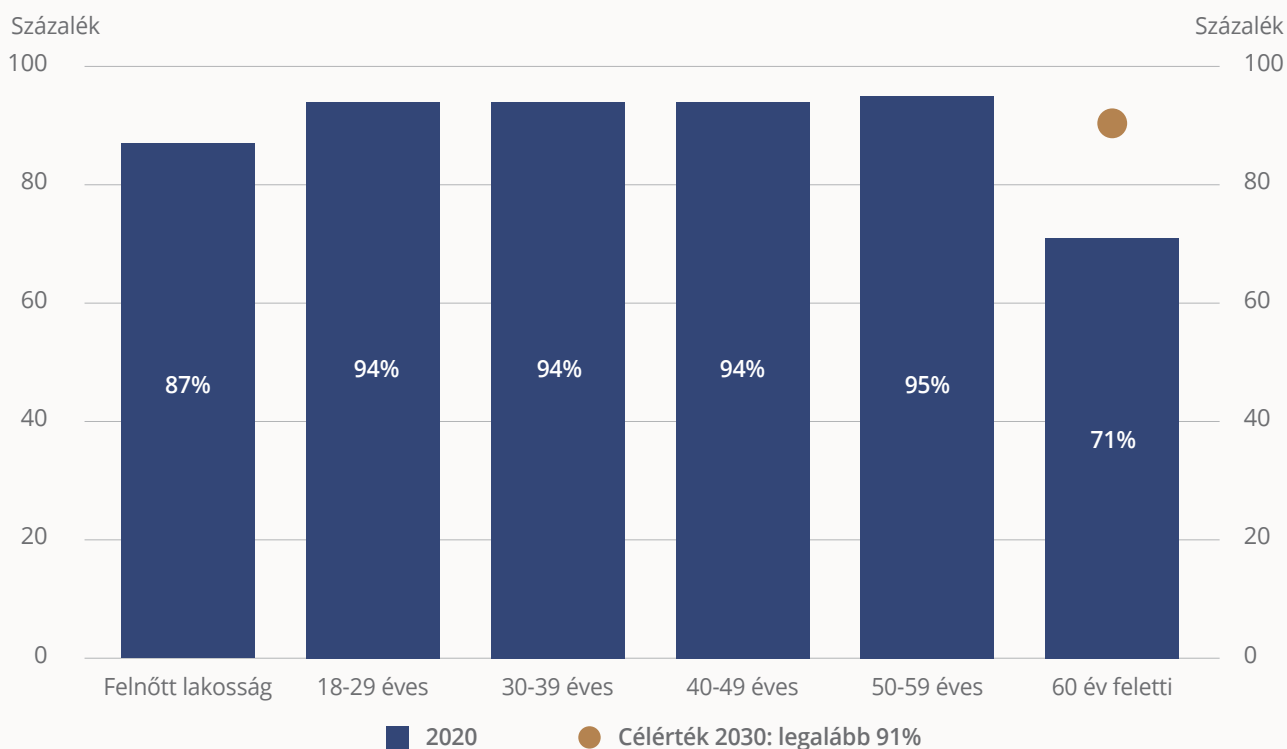
Ennek a mutatónak az értékét lakossági kérdőíves felmérés alapján számoljuk, ezért a többi mutatótól eltérően ez tartalmazza a külföldi szolgáltatóknál vezetett számlákat is.

#### Mutató értéke:

- 2020: 71%
- Célérték: 91%

**Tartalom:** Az elektronikus fizetési módok használatához alapvető feltétel, hogy legyen hozzáférés ezekhez a megoldásokhoz, amely a számlatulajdonlással mérhető a legjobban. A számlabirtokosok aránya 2014-ben 76 százalék, 2020-ban pedig 87 százalék volt, így a teljes lakosságra vonatkozóan nem szükséges bevezetni további intézkedéseket ezen a téren.

19. ábra: A lakosság bankszámla-hozzáféréseinek aránya korcsoportonként



Forrás: MNB

A korcsoportos bontás alapján ugyanakkor az látható, hogy míg a 60 év alatti korcsoportokat nézve minimum 94 százalék azon személyek aránya, ahol van bankszámla, a 60 év felettiiek esetében ez az érték jóval alacsonyabb, mindössze 71 százalék. A legfiatalabb, 18 év alatti korosztály lefedettségét eddigi kutatásaiban nem vizsgálta az MNB, azonban ebben a csoportban az önálló jövedelemmel rendelkezők és így az önállóan kezdeményezett tranzakciók alacsony száma kis mértékben járulhat hozzá a stratégiában megfogalmazott célok eléréséhez, a 18 év feletti korosztályban pedig már kellően magas a számlához való hozzáférés aránya. Azaz míg a fiatal és középkorúak esetében nincs infrastrukturális oka annak, ha esetlegesen nem használnak elektronikus fizetési módokat, addig az idősebb korosztály esetében még van tér a fejlődésre. Náluk tehát szükséges azt elérni, hogy nagyobb arányban rendelkezzenek olyan bankszámlával, amelyről átutalásokat indíthatnak, vagy amelyhez kapcsolódóan fizetési kártyát igényelhetnek. A 91 százalékos célérték kifejezi, hogy az idősebb korosztályok esetében is szükséges elérni a magyar lakosságot jelenleg már jellemző általánosan jó számlalefedettséget. A célérték elérésével biztosítható, hogy az elektronikus fizetési megoldások használatát ösztönző intézkedések már ebben a szegmensben is hatékonyan lebonyolíthatóak, mert a számlalefedettség itt is közel teljes lesz.

### 5.2.2. Csak elektronikus jövedelemmel rendelkezők aránya

#### Számítás:

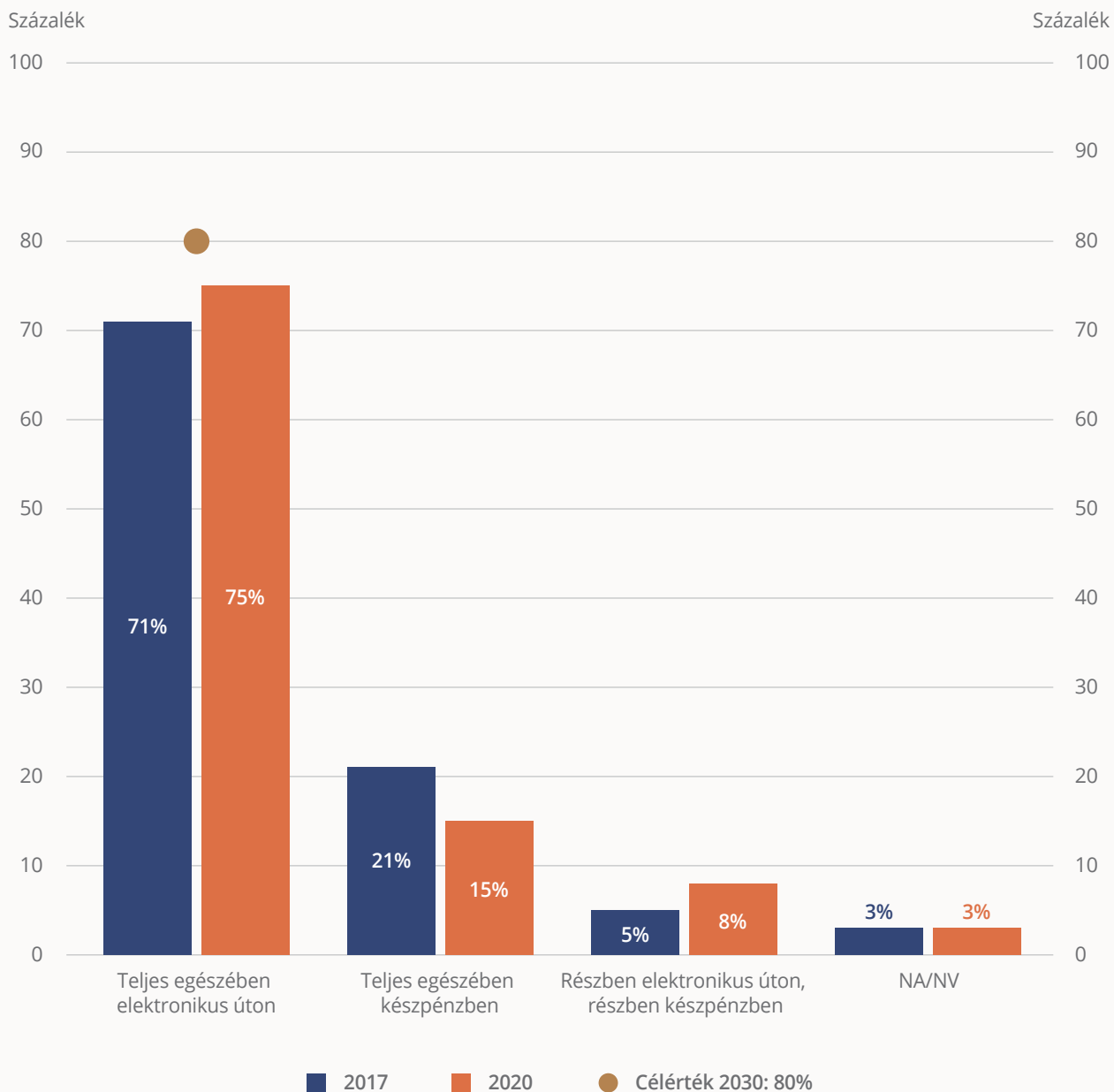
$$\text{Csak elektronikus jövedelemmel rendelkezők aránya} = \frac{\text{Azon felnőtt lakosok száma, akik teljes egészében elektronikus úton kapják jövedelmüket}}{\text{Felnőtt lakosok száma}}$$

#### Mutató értéke:

- 2020: 75%
- Célérték: 80%

**Tartalom:** A jövedelmüket készpénzben kapó lakosokat célzott intézkedésekkel lehet segíteni/motiválni az elektronikus fizetések használatára, ezért fontos mérni, hogy mekkora részt tesz ki ez a csoport az össznépesésben belül. Ha valaki készpénzben kapja a jövedelmét, akkor támogatni lehet abban, hogy kényelmesen be tudja azt fizetni a számlájára (amennyiben rendelkezik számlával). Emellett a munkáltatókat is ösztönözni lehet arra, hogy lehetőleg elektronikus úton történjen a munkabérek kifizetése. Szintén lényeges szempont, hogy az elektronikus fizetési módok használatának egyik hátráltató tényezője a feketegazdaság, ennek egyik, talán legkönnyebben kivitelezhető mérési módja pedig a készpénzben kapott jövedelem aránya. Mindez tehát nem jelenti a készpénzes munkabérek tiltását, ugyanakkor az elektronikus jövedelmek elterjedésével csökken azok aránya, akik azért nem használnak korszerű készpénzmentes fizetési módokat, mert rá vannak kényszerítve, hogy a náluk lévő készpénzt használják tranzakciós célokra a mindennapokban. Az évek során csökkent azon lakosok aránya, akik teljes egészében készpénzben kapják jövedelmüket, a 2017-es és 2020-as adatok alapján 3 év alatt 21 százalékról 15 százalékra esett vissza ez az érték. Ennek köszönhetően 2020-ra 8 százalékra növekedett a részben készpénzben, részben elektronikus úton kapott és 75 százalékra a csak elektronikus jövedelemmel rendelkezők aránya. 2030-ra a cél, hogy tovább emelkedjen az utóbbi arány, és elérje a 80 százalékot.

20. ábra: A rendszeres jövedelem formája



Forrás: MNB



### 5.2.3. Aktívan elektronikusan tranzaktálók aránya

#### Számítás:

$$\text{Elektronikus fizetéseket aktívan használók aránya} = \frac{\text{Azon lakossági ügyfelek száma, akik legalább 15 elektronikus tranzakciót végeznek egy hónapban}}{\text{Lakossági ügyfelek száma}}$$

Lakossági ügyfél: olyan személy, aki rendelkezik bankszámlával vagy bankkártyával.

Az ügyfelenkénti havi átlagos elektronikus tranzakciószámoknál az átutalások (belföldön bankon belül és kívül, a külföldi átutalások, rendszeres átutalások, deviza átutalások), csoportos beszedések, belföldi és külföldi kártyás vásárlások lettek számba véve.

#### Mutató értéke:

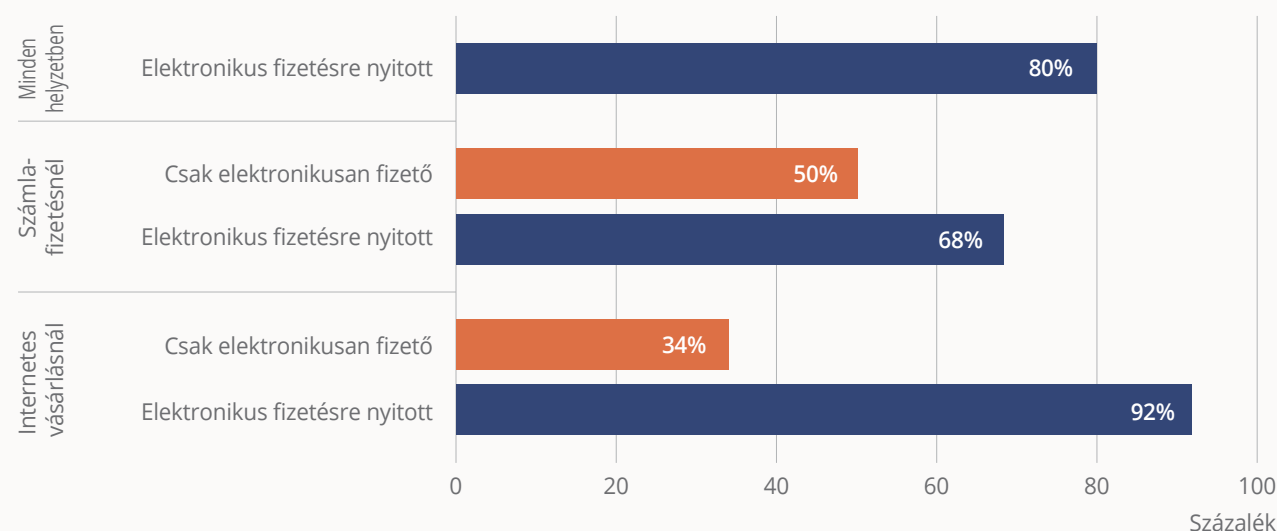
- 2021: 39%
- Célérték: 50%

**Tartalom:** A lakossági végfelhasználók esetében fontos látni, hogy az elektronikus tranzakciószámok hogyan oszlanak meg. Ahogy a fentiekben már utaltunk rá, a számlapentráció esetében inkább egyes rész-

csoportoknál vannak problémák, általában viszont elmondható, hogy nagy arányban birtokol a lakosság számlákat, amelyekről elektronikus tranzakciókat lehet kezdeményezni. Másik kérdés ugyanakkor az, hogy a számlával rendelkezők mekkora része használ egyáltalán elektronikus megoldásokat és ha használ, akkor mekkora a mérsékelten, illetve intenzíven tranzaktálók aránya.

Az MNB 2020-as lakossági felmérése alapján látható, hogy a felnőtt lakosság 80 százaléka használ legalább egyféle elektronikus fizetési megoldást. Külön a fizetési helyzeteket vizsgálva a számlafizetésnél 68 százalék ez az arány, az interneten vásárlást nézve a lakosság 31 százaléka vásárol interneten, és az interneten vásárlásnál 92 százalékuk használ elektronikus fizetési megoldást. A további pénzforgalom-fejlesztési lépésekkel elsősorban a részben elektronikusan fizetők csoportját érdemes célozni, előzetesen feltárva annak mögöttes okait, hogy miért nem fizetnek mindig elektronikusan. Az elektronikus fizetési módok használatát számos tényező befolyásolhatja, így például az árazás vagy az, hogy egyáltalán van-e lehetőség a készpénzmentes fizetésre. A számlafizetés és az internetes vásárlás esetében a legtöbb esetben ez biztosított, ugyanakkor még számos olyan helyzet van, ahol a fogyasztók rajtuk kívül álló okok miatt nem tudnak elektronikusan fizetni (pl. piaci vásárlások).

21. ábra: Elektronikus fizetést használó lakosok aránya



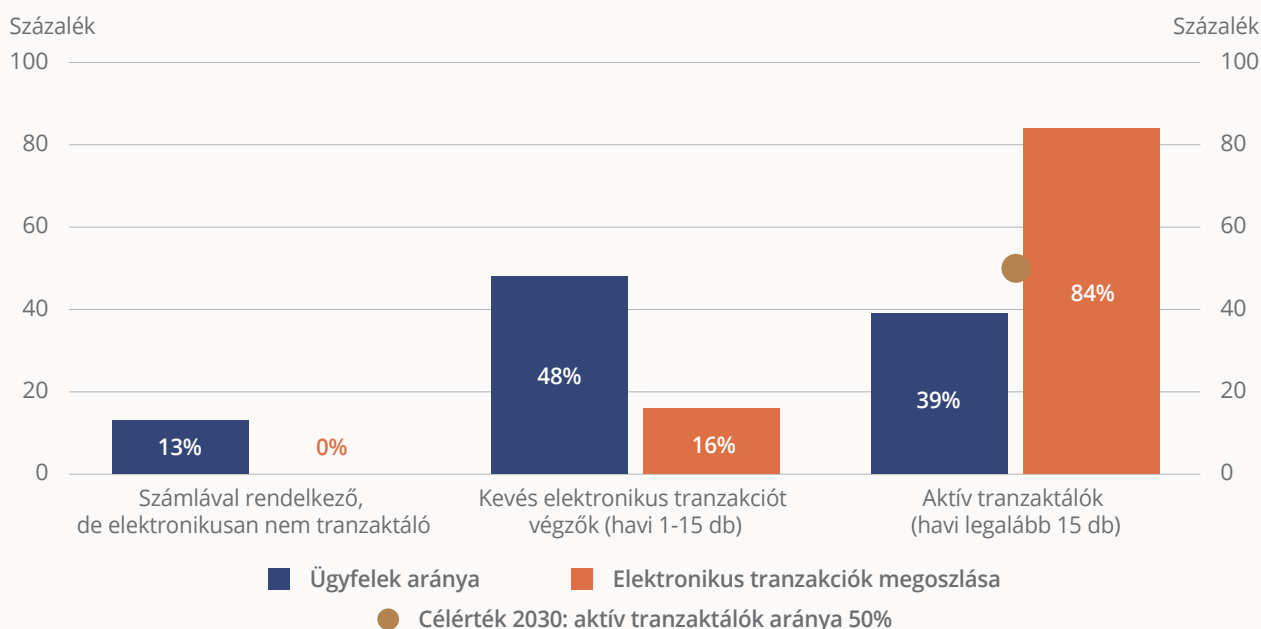
Megjegyzés: ezen az ábrán a felnőtt lakosságon belüli arányok, számlafizetésnél és az interneten vásárlásnál pedig az azt használó felnőtt lakosságon belüli arányok láthatóak.

Forrás: MNB

Az MNB rendelkezésére álló adatok alapján a számlával rendelkezők 13 százaléka egyáltalán nem tranzaktál elektronikusan, 48 százaléka alacsony számban végez ilyen tranzakciót (átlagosan 1-15 havi tranzakció), és 39 százalékuk elektronikusan sokat tranzaktál (átlagosan havi 15 darabfeletti elektronikus tranzakciót végző) ügyfél. Az összes elektronikus tranzakciószámot nézve 16 százalékát a kevés elektronikus tranzakciót lebonyolítók csoportja végzi, a maradék 84 százalékot pedig az elektronikusan sokat tranzaktálókhoz lehet kötni. Az MNB stratégiai célja, hogy a számlával rendelkező, de azt elektronikus fizetések-

re nem, vagy csak kismértékben használók aránya lecsökkenjen, azaz minél több ember kezdje el lehetőleg napi szinten használni az elektronikus fizetési megoldásokat azok közül, akiknél ennek egyébként nincs infrastruktúrális akadálya. Ez közvetlen összefüggésben van a pénzforgalmi stratégia fő mutatójánál meghatározott céllal, az elektronikus tranzakciós arány jelentős emelésével is: az elektronikusan gyakrabban tranzaktáló ügyfelek arányának 50 százalékra történő emelkedése a számítások szerint lehetővé teszi azt is, hogy a tranzakciók nagyobb része elektronikus úton bonyolódjon 2030-ban.

**22. ábra: Lakossági ügyfelek arányának és az elektronikus tranzakcióknak a megoszlása az elektronikus fizetés használata alapján képezett csoportok között**



Forrás: MNB

A fizetési szokások, a jövedelem és az életkor szerint csoportba sorolva a lakossági ügyfeleket szintén megállapítható, hogy jelentős eltérések vannak a csoportok között. Egy jelentős számú csoport jelenleg alkalmanként fizet elektronikusan. Mivel az átlagéletkor és a jövedelem is ebben a csoportban a legalacsonyabb, ebből arra lehet következtetni, hogy ebben a csoportban nagyszámú tanuló és fiatal mun-

kavállaló van. Középtávon jelentős tranzakciószám növekedési lehetőség kapcsolódik ehhez a csoporthoz, mert ennek tagjai már alkalmanként eddig is használták az elektronikus fizetési megoldásokat, tehát tudják, hogy hogyan működnek ezek a szolgáltatások és hajlandóak is használni ezeket, a jövedelmük várható emelkedésével pedig lehetőségük is nyílik arra, hogy több tranzakciót végezzenek.

1. táblázat: Az elektronikus jövedelemmel rendelkező felnőtt lakosság tranzaktálási szokások és egyéb szociodemográfiai tulajdonságok alapján képzett csoportjai 2020-ban

| Csoport                                   | Csoport<br>elemszáma | Kártyás<br>fizetések<br>havi átlagos<br>darabszáma | Átutalások<br>havi átlagos<br>darabszáma | Készpénz-<br>felvételek<br>havi átlagos<br>darabszáma | Egy főre jutó<br>havi átlagos<br>jövedelem<br>(forint) | Átlagélekor<br>(év) |
|-------------------------------------------|----------------------|----------------------------------------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------|
| Elektronikusan<br>ritkán fizetők          | 435                  | 5,8                                                | 0,34                                     | 1,27                                                  | 143 108                                                | 64,1                |
| Alkalmanként<br>elektronikusan<br>fizetők | 439                  | 9,1                                                | 0,95                                     | 1,25                                                  | 133 142                                                | 38,9                |
| Gyakran<br>elektronikusan<br>fizetők      | 230                  | 22,7                                               | 3,9                                      | 1,9                                                   | 213 412                                                | 46,1                |

Forrás: MNB

#### 5.2.4. Harmadik fél (TPP) szolgáltatásokat használó ügyfelek aránya

**Számítás:** A harmadik fél szolgáltatásokat használó ügyfelek arányát több elemből összeállítva vizsgáljuk:

- $$\text{A TPP szolgáltatásokat használók aránya} = \frac{\text{Azon számlák száma, amelyekhez PISP vagy AISP szolgáltatásra történt regisztráció}}{\text{Összes fizetési számla száma}}$$

Érték 2021-ben: 0,4%;

- $$\text{Fizetéskezdeményezési (PISP) szolgáltatások használata} = \frac{\text{Azon számlák száma, amelyekről PISP segítségével indítottak átutalást}}{\text{Összes fizetési számla száma}}$$

Érték 2021-ben: 0,001%;

- $$\text{Számlainformációs szolgáltatások (AISP) használata} = \frac{\text{Azon számlák száma, amelyekről AISP segítségével kérdeztek le információkat}}{\text{Összes fizetési számla száma}}$$

Érték 2021-ben: 0,4%.

A mutató értékének meghatározásánál a legnagyobb rész kategória-értéket vesszük figyelembe, azaz azt az esetet, amikor az ügyfelek legalább egy részkategóriába tartozó szolgáltatásokat használnak.

#### Mutató értéke:

- 2021: 0,4%
- Cél: a 2030-ig terjedő időszakban folyamatosan emelkedjen a TPP szolgáltatásokat használó ügyfelek aránya

**Tartalom:** A második európai pénzforgalmi irányelv (PSD2) lehetővé tette az ún. harmadik fél (TPP) szolgáltatók szabályozott piacra lépését, valamint kötelezte a számlavezető pénzforgalmi szolgáltatókat a TPP-k tevékenységének meghatározott módon történő támogatására. A TPP-k két típusát különbözteti meg az irányelv: fizetéskezdeményezési szolgáltató (PISP), amely az átutalások kezdeményezését teszi lehetővé, valamint a számlainformációs szolgáltató (AISP), amely a számlaadatok (tranzakciós adatok) lekérdezésével és megjelenítésével támogathatja a felhasználók jobb pénzügyi döntéseit. A TPP-k megjelenése erősítheti a versenyt a pénzforgalmi piacon, valamint támogathatja a pénzügyi tudatosság javítását, mivel például hozzájárulhat a kedvezőbb kondíciókat biztosító számlacsomagokra váltásokhoz. Mindezek miatt a hazai pénzforgalom szempontjából is kedvező, ha mind több felhasználó ismeri meg ezen szolgáltatókat és használja is az általuk nyújtott szolgáltatásokat. Mivel a fő stratégiai mutató célértéke többféleképpen is elérhető, nem csak a TPP szolgáltatások széleskörű elterjedése útján, ezért konkrét célérték ennél a mutatónál nem kerül meghatá-

rozásra, csupán a hazai TPP szolgáltatási piac folyamatos fejlődésével szembeni elvárás.

### 5.2.5. Innovatív fizetési megoldásokat használók aránya

**Számítás:** Kompozit mutató az alábbi elemekből:

- $$\frac{\text{Mobiltárcába regisztrált kártyák aránya}}{\frac{\text{Mobiltárcába regisztrált kártyák száma}}{\text{Összes fizetési kártya száma}}}$$

Érték 2021-ben: 13%

- $$\frac{\text{Számlák aránya, amikhez regisztráltak másodlagos azonosítót}}{\frac{\text{Számlák száma, amikhez regisztráltak másodlagos azonosítót}}{\text{Összes fizetési számla száma}}}$$

Érték 2021-ben: 1%

A mutató értékének meghatározásánál a két mutató közül a nagyobb értéket vesszük figyelembe, mert azt feltételezzük, hogy a két típusú szolgáltatást használók között jelentős az átfedés. A következő években az innovatív fizetési szolgáltatások fejlődésével bővíülhet a figyelembe vett részmutatók köre.

#### **Mutató értéke:**

- 2021: 13%
- Céltérték: 58%

**Tartalom:** A mobilfizetési megoldások használatának dinamikus bővülése várhatóan tovább fog folytatódni az elkövetkező években. A mobilinternet és az okostelefonok széleskörű elterjedtségével megteremtődtek az infrastrukturális feltételei ezen megoldások használatának, amelyek számos előnyt hordoznak magukban, többek között: különböző adatbeviteli módok (pl. QR-kód, NFC) használhatók; lehetőség van a fizetési adatok tokenizálására, így biztonságosabbá téve a fizetést; a fizető fél rögtön ellenőrizheti is a tranzakció teljesülését vagy számlaegyenlegét a nála lévő okostelefonnal. A modern, innovatív fizetési megoldásokat használók jellemzően gyakrabban, napi szinten fizetnek valamilyen elektronikus fizetési móddal,

azaz ezen fogyasztók arányának növelése az összlakosságon belül az elektronikus fizetések használatát is növelheti.

Az azonnali fizetések használatában szintén jelentős potenciál rejlik a készpénzes fizetések elektronizálásánál. A 2020-ban bevezetett azonnali fizetéshez több, már jelenleg is elérhető szolgáltatás is kapcsolódik, amelyek az új fizetési szolgáltatás használatát hivatottak megkönnyíteni. A másodlagos számlaazonosítók segítségével a kedvezményezettek könnyebben kaphatnak pénzt, mivel a nehezen megjegyezhető számlaszám helyett a fizető félnek elegendő ismernie a kedvezményezett telefonszámát, email-címét vagy adószámát a pénzküldéshez. Az adatbeviteli módok, mint a fizetési kérelem üzenetek vagy a QR-kódon alapuló adatátvitel szintén a tranzakciók kezdeményezését könnyíthetik meg számottevően. A mutató egyrészt megmutatja, hogy mennyire széleskörűen használják ezeket az új szolgáltatásokat a fogyasztók, másrészt közvetetten arra is utalhat, hogy milyen mértékben jelentek meg az azonnali fizetésre épülő kiegészítő szolgáltatások a hazai pénzforgalmi piacon.

Hasonlóan más részterületekhez, ennél a mutatónál is elmondható, hogy önmagában nem feltétlenül van közvetlen összefüggésben az elektronikus tranzakciós fő célérték elérésével, ugyanakkor ahhoz nagyban hozzájárulhat. Ennek megfelelően fontos, folyamatos monitorozást és fejlesztést igénylő részterületről beszélünk. A célérték meghatározásánál az elmúlt évtizedben széleskörben elterjedt, innovatív digitális szolgáltatások közül az érintéses kártyák és az okostelefonok elterjedési sebességét vettük alapul.

### 5.3. Elektronikus fizetési tranzakciók aránya a végfelhasználói oldalon

Ebben a fejezetben az elektronikus tranzakciószámok arányát vizsgáljuk különböző szempontokból annak érdekében, hogy lássuk hol és hogyan lehetne még növelni ezt az értéket.

#### 5.3.1. Innovatív fizetési megoldások használati aránya

**Számítás:** Kompozit mutató az alábbi elemekből:

- $$\text{Mobilfizetési tranzakciók aránya az elektronikus fizetési tranzakciókon belül} = \frac{\text{Kártyás mobiltárcás tranzakciók és a QR-kóddal, érintéssel (NFC) vagy deeplinkkel kezdeményezett azonnali fizetések száma}}{\text{Az összes kártyás és azonnali fizetési tranzakció száma}}$$
- $$\text{Fizetési kérelem szolgáltatás használata} = \frac{\text{Fizetési kérelemre válaszul indított átutalások száma}}{\text{Összes azonnali fizetés száma, ha a kezdeményezési csatorna internetbank, mobilbank vagy TPP (PISP) volt}}$$
- $$\text{Másodlagos számlazonosító szolgáltatás használata} = \frac{\text{Azon másodlagos számlazonosítóra indított átutalások száma, amelyeket nem fizetési kérelemre válaszul indítottak}}{\text{Összes azonnali fizetési tranzakció száma, ha a kezdeményezési csatorna internetbank, mobilbank vagy TPP (PISP) volt}}$$
- $$\text{Mutató értéke} = \frac{\text{Összes innovatív kártyás és azonnali fizetési tranzakció}}{\text{Összes kártyás vásárlási és azonnali fizetési tranzakció}}$$

#### Mutató értéke:

- 2021: 9%
- Célérték: 54%

**Tartalom:** Az innovatív fizetési módok esetében nem elegendő azt vizsgálni, hogy a fogyasztók mekkora hányada használja ezeket, hanem az is lényeges, hogy milyen gyakran teszi ezt, azaz a teljes hazai elektronikus pénzforgalomból mekkora részt képviselnek ezek a megoldások. A mobilfizetési megoldások használata, a fizetéskezdeményezési szolgáltatók igénybevétele, a fizetési kérelemre vagy másodlagos azonosítóra indított azonnali fizetések mind olyan új lehetőséget jelentenek a fogyasztóknak, amelyekkel a korábbiaknál kényelmesebben és gyorsabban kezdeményezhetnek elektronikus tranzakciókat. Ha az össz tranzakciószám szignifikáns részét teszik ki az ilyen módon indított fizetések, akkor az azt is jelenti, hogy már nem csupán a lakosság egy kisebb, a technikai újításokra fogékonyabb hányada használja ezeket, hanem széles körben ismertté és elérhetővé váltak. A célérték meghatározásánál az érintéses kártyák használatának elterjedési sebességét vettük figyelembe, és azt módosítottuk a mutatóban érintett fizetési megoldások egyéb használati jellemzői szerint.

#### 5.3.2. Ingyenes lakossági átutalási tranzakciók aránya

**Számítás:**

$$\text{Ingyenes lakossági átutalási tranzakciók aránya} = \frac{\text{Ingyenes egyedi lakossági átutalási tranzakciók száma}}{\text{Összes egyedi lakossági átutalás száma}}$$

Ingyenes lakossági átutalások: azon átutalások száma, ahol nincs tranzakciónkénti díj felszámolva.

#### Mutató értéke:

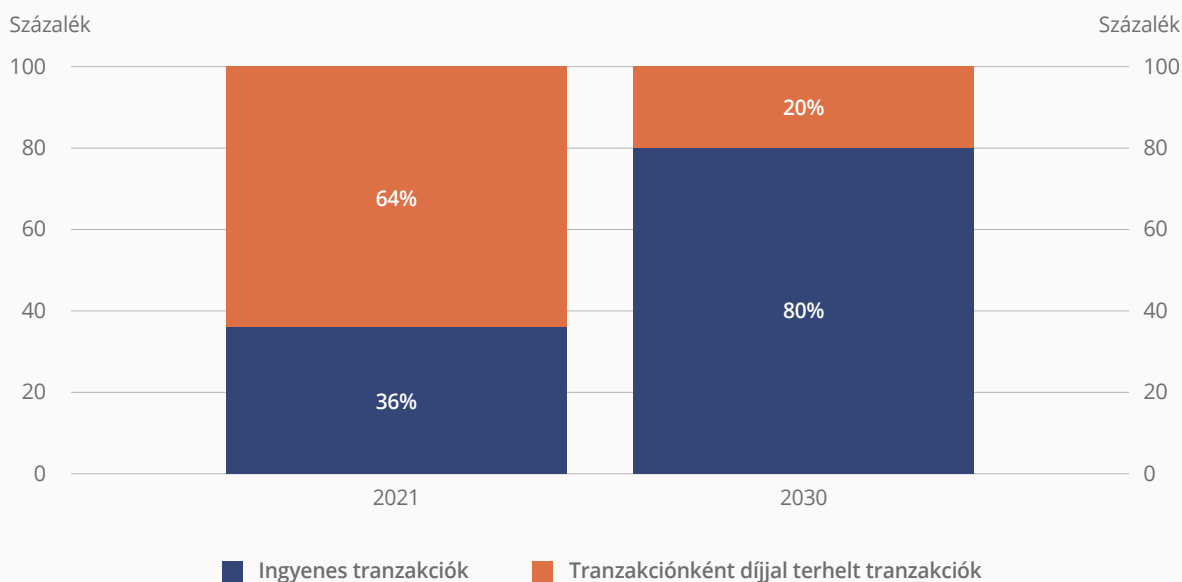
- 2021: 36%
- Célérték: 80%

**Tartalom:** Az árazás fontos szempont az elektronikus fizetések használatánál. Az ideális ára-

zás a nemzetközileg is elterjedt csomagárazás, ahol nincsenek tranzakciónkénti költségek. Ebben a mutatóban az ingyenes átutalások arányát vizsgáljuk. Az optimális arány a 100 százalék, hiszen, ha mindegyik átutalás ingyenes, akkor nincs egy gátló tényező az ügyfelek esetében az átutalás használatában. Ez a kártyás fizetések esetében már megvalósult, és az átutalásoknál is reális cél, hogy azok nagy többsége középtávon ingyenes legyen, mivel a szabványosított adatbeviteli megoldással vagy fizetési kérelemmel kezdeményezett átutalásokért 2023-tól a bankok nem számíthatnak fel tranzakciós díjat. Fontos látni azt is, hogy

ezt a mutatót az azonnali fizetések használatára vonatkozó más mutatókkal együtt kell értelmezni: azaz nem megfelelő, ha a mostani, viszonylag alacsony ügyfelenkénti átutalási tranzakciószám esetében válnak ingyenessé a tranzakciók, hanem az ingyenes tranzakciók arányának a forgalom felfutásával párhuzamosan kell javulnia. Annak érdekében tehát, hogy elérjük a célértéket, szükséges az is, hogy az átutalásokra épülve a jelenleginél szélesebb körben, minden fizetési helyzetben egyszerűen használható fizetési megoldások jelenjenek meg, amelyek hatására jelentős mennyiségű új tranzakció jelenik meg ennél a fizetési módnál.

**23. ábra: Az ingyenes lakossági átutalási tranzakciók aránya**



Forrás: MNB

### 5.3.3. Elektronikus számlafizetések aránya

#### Számítás:

$$\text{Elektronikus számlafizetések aránya} = \frac{\text{Elektronikus számlafizetések becsült éves darabszáma}}{\text{Számlafizetések becsült éves darabszáma}}$$

**Elektronikus számlafizetések:** A számlafizetési adatokban 2019 előtt nincsenek benne a nem csekken

vagy csoportos beszedésen keresztül történő számlafizetések (pl. online vagy szolgáltató kirendeltségén történő kártyás fizetés, átutalás), ugyanakkor a folyamatosan bővülő postai bankkártyás csekkfizetések mindvégig részét képezték a mutatónak.

#### Mutató értéke:

- 2021: 71%
- Célérték: 80%

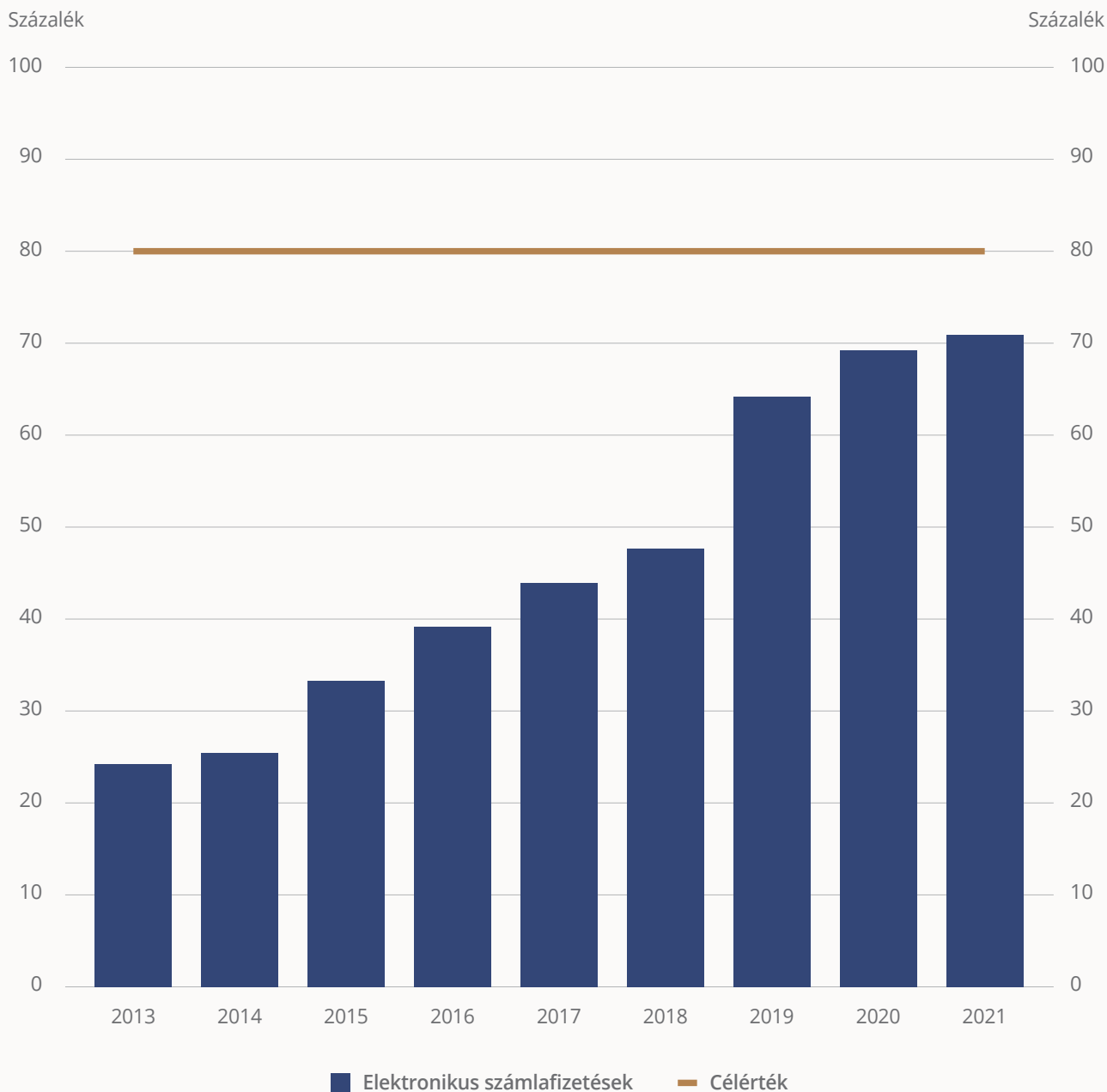
**Tartalom:** A lakossági tranzakciókat érdemes tranzakciós helyzetenként (online vásárlás,



számlafizetés, fizikai helyen történő vásárlás) is vizsgálni, ez a mutató a számlafizetéseken belüli elektronikus tranzakció arányt mutatja. 2021-ben az elektronikus tranzakciók aránya a számlafizetéseken belül 71 százalék

volt, amely 2013 óta közel 47 százalékpontos emelkedést jelent. Az MNB számításai szerint a számlafizetések mérsékelt ütemű fejlődésével elérhető 80 százalékos célérték megfelelően támogatja a fő stratégiai cél elérését.

**24. ábra: Közütemi és egyéb szolgáltatások számláinak elektronikus fizetése**



*Forrás: MNB*

### 5.3.4. Elektronikus fizetések térnyerése a legkisebb összegű kiskereskedelmi fizetéseken belül

#### Számítás:

$$\text{Mutató értéke} = \frac{\text{Az elektronikus fizetések medián értéke}}{\text{Készpénzes fizetések medián értéke}}$$

Elektronikus és készpénzes fizetés: az OPG adatbázisban található zömmel fizikai fizetési helyzetekben lebonyolított elektronikus és készpénzes tranzakciók.

#### Mutató értéke:

- 2021: 2,4

Az elektronikus fizetések mediánja 2,4-szerese a készpénzes fizetések mediánjának.

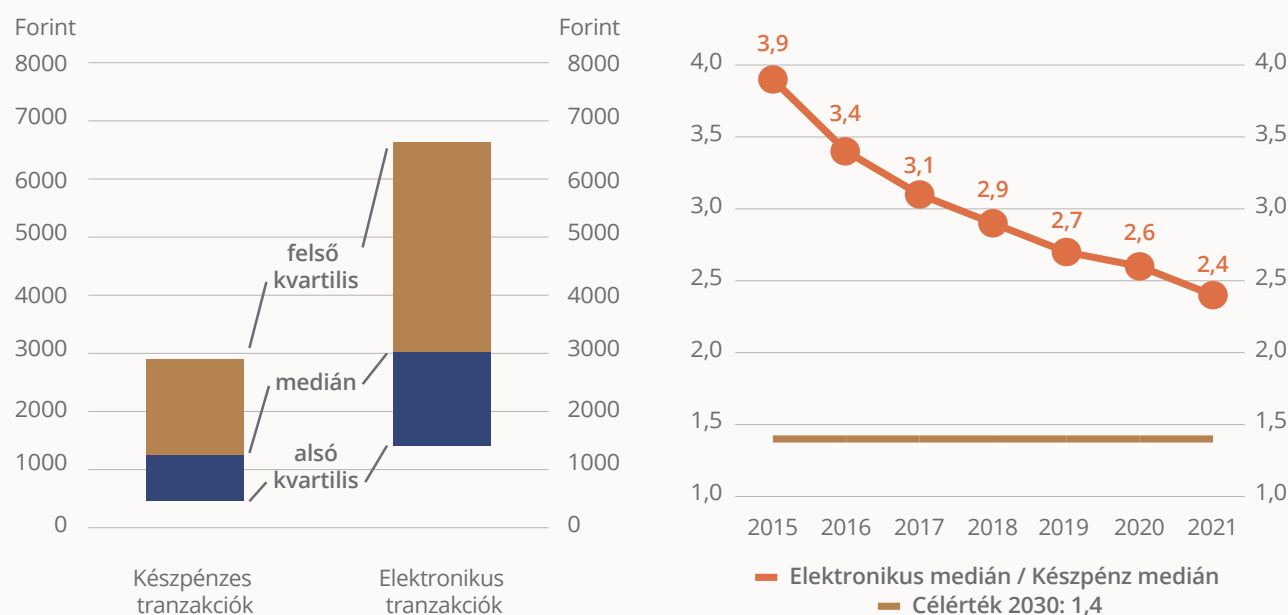
- Céltérték: 1,4

**Tartalom:** Jelenleg a magasabb értékű vásárlások esetén magasabb az elektronikus fizetések aránya, azaz a kisértékű tranzakciókat jellemzően készpénzzel fizetik a fogyasztók. Mindez az

OPG adatbázisban található zömmel fizikai fizetési helyzetekben lebonyolított tranzakciók adatai alapján is látszik, ezek több, mint 80 százaléka 5 000 forint alatti. A nem elektronikus tranzakciók esetében pedig több, mint 85 százalék az 5 000 forint alatti tranzakciók aránya, így az ilyen értékű vásárlások áttérőldésével számottevően lehetne növelni az elektronikus fizetések arányát.

Mivel egy éveken átívelő mutatóra van szükségünk, hogy reálisan lássuk az időbeli változásokat, így az elektronikus fizetések mediánját hasonlítjuk a készpénzes fizetések mediánjához, ezek hányadosát vesszük a mutató értékeként. Az optimális érték 1, mivel ebben az esetben megegyezne az elektronikus fizetések és a készpénzes fizetések mediánja, azaz nem lenne a jelenlegihez hasonló, fizetési módok szerinti eltérés a tranzakció értékétől függően. Ennek elérése azonban a jelenleg belátható időtávon belül nem várható. 2021-ben a mutató értéke 2,4, amely jelentős előrelépést mutatott az elmúlt években, mivel 2015-ben még 3,9-szerese volt az elektronikus fizetések mediánja a készpénzének. A céltérték ezért ennél a mutatónál – figyelembe véve a 2015-2021 közötti csökkenés trendjét – az, hogy 2030-ra a mutató értéke 1,4-re csökkenjen, vagyis az elektronikus fizetések mediánja kevesebb, mint másfélszerese legyen a készpénzes fizetések mediánjának.

**25. ábra: A készpénzes és elektronikus tranzakciók főbb kvartilisei 2021-ben és az elektronikus és készpénzes fizetések mediánjának hányadosa 2015 és 2021 között**



Forrás: NAV, MNB számítás

## 5.4. Elektronikus fizetési módokkal kapcsolatos pénzügyi tudatosság, attitűd a végfelhasználói oldalon

Az elektronikus fizetést használók aránya és az elektronikus tranzakciók aránya mellett fontos vizsgálni azt is, hogy a lakosság általánosan hogyan viszonyul az elektronikus fizetési megoldásokhoz, szívesen használja/használná-e azokat, kellőképpen ismeri-e azok előnyeit.

### 5.4.1. Elektronikus fizetést preferálók aránya

#### Számítás:

$$\text{Elektronikus fizetést preferálók aránya} = \frac{\text{Elektronikus fizetést preferáló felnőtt lakosság száma}}{\text{Teljes felnőtt lakosság száma}}$$

Elektronikus fizetést preferálók: Az alábbi állítások közül legalább az egyik igaz rá:

- Ha lehetősége lenne rá, szívesen fizetne mindenhol készpénzmentesen.
- Elsősorban bankkártyát vagy átutalást használ, mert biztonságosabbnak tartja.

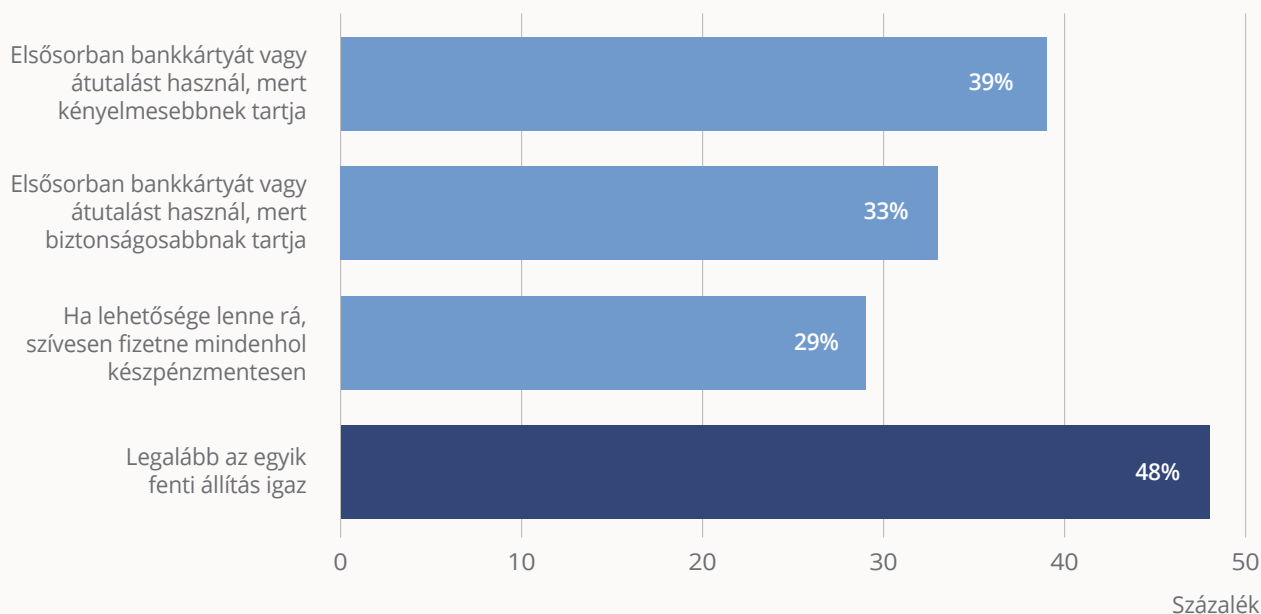
- Elsősorban bankkártyát vagy átutalást használ, mert kényelmesebbnek tartja.

#### Mutató értéke:

- 2020: 48%
- Cél: folyamatosan emelkedjen

**Tartalom:** Mint azt fentebb már bemutatuk, a jelentős infrastruktúra fejlesztések és a jogszabályi háttér változása miatt a legtöbb fizetési helyzetben már rendelkezésre áll valamilyen készpénzmentes alternatíva. Ebből fakadóan, minél többen preferálják az elektronikus fizetés használatát, annál több elektronikus tranzakció várható. A mögöttes motívációk feltárása szintén érdekes lehet például arra vonatkozóan, hogy miért preferálja valaki az elektronikus fizetést, hiszen azok, akik jelenleg nem használják ezeket a fizetési megoldásokat elképzelhető, hogy változtatnának szokásaikon, ha ismernék ezek előnyeit. 2020-ban a felnőtt lakosság 48 százaléka részesítette előnyben az elektronikus fizetési módokat, 29 százalék mindenhol készpénzmentesen fizetne, 33 százalék részesíti előnyben azokat a biztonságot, 39 százalék pedig a kényelem miatt.

26. ábra: Elektronikus fizetési módokat preferálók aránya



Forrás: MNB

#### 5.4.2. Elektronikus pénzforgalommal kapcsolatos ismeretek

**Számítás:** Az aktuális elektronikus pénzforgalommal kapcsolatos ismeretekről különböző kérdésekre adott válaszok kiértékelése.

Aktuális ismeretek:

- azonnali fizetés ismerete
- másodlagos azonosítók ismerete

Az évek során a lefedett témák folyamatosan bővülnek a különböző ismeretek felméréséről szóló kérdésekkel.

##### **Mutató értéke:**

- 2020: mivel ebben a témakörben mindig az aktuális témákra és újszerű szolgáltatásokra vonatkozó ismeretek felmérése történik, és így a kérdések folyamatosan változnak, nem határozható meg aggregált mutatóérték és célérték, hanem az előrehaladás az egyes témákon belül egyedileg értékelhető, jelenleg a mutató a 2020-ban felmért ismeretek értékeit tartalmazza
- Célérték: ismeretenként az értékek az évek folyamán folyamatosan növekedjenek

**Tartalom:** Ahhoz, hogy az emberek használják az elektronikus fizetéseket, célszerű ismerniük azok létezését, működését, árazását, használati feltételeit és lehetőségeit, valamint azt, hogy azok használatával milyen előnyökre tehetnek szert, mint például a kényelem, biztonság. Ennek megfelelően célszerű felmérni az elektronikus fizetési szolgáltatások ismeretét. A jelenlegi kérdések az azonnali fizetéssel kapcsolatosak, a kérdések köre változhat a későbbiekben a pénzügyi tudatosság szempontjából leginkább releváns témákra fókuszálva. Azaz a kérdések fókuszában a pénzforgalom fejlesztendő területei lesznek elsődlegesen. Kérdésenként az adott ismeret mértékét külön-külön vizsgáljuk és a cél, hogy a több évben felmért ismeretekhez tartozó értékek folyamatosan növekedjenek. Ennek megfelelően ehhez a mutatóhoz sem konkrét aggregált értéket, sem konkrét célértéket nem rendelünk, hanem az egyes kérdések terén elért fejlődést monitorozzuk. Az ismeretek fejlesztésére vonatkozó célzott intézkedések megtervezése során célszerű figyelembe venni más – nem feltétlenül pénzügyi – digitális szolgáltatásokra vonatkozó ismeretek alakulását is, mert azok is befolyásolhatják az intézkedések hatékony lebonyolítását és eredményességét.

#### 2. táblázat: A felnőtt lakosság azonnali fizetéshez kapcsolódó ismeretének felmérése 2020-ban

|                                                                                                                                                                                                  | Igen |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Március 2-án elindult az azonnali fizetés, így az átutalások 5 másodpercen belül megérkeznek a címzetthez a nap bármely órájában. Hallott Ön erről?                                              | 75%  |
| Hallott-e arról, hogy beregisztrálhatja telefonszámát, email-címét vagy adóazonosító jelét másodlagos azonosítóként, így akik Önnek utalnának ezekre az azonosítókra is címezhetik az átutalást? | 31%  |

Forrás: MNB

### 5.4.3. A lakosság pénzforgalmi költség szintjének csökkenése

#### Számítás:

$$\text{Mutató értéke} = \frac{\text{Elektronikus tranzakciószámokénti ügyfélkategóriák száma, ahol teljesültek az MNB költségcsökkenésre vonatkozó elvárásai}}{\text{Összes elektronikus tranzakciószámokénti ügyfélkategória száma}}$$

MNB költségcsökkenésre vonatkozó elvárásai:

- Ügyfelek közötti költségkülönbségek csökkenjenek:
  - az elektronikus tranzakciószámokénti kategóriákon belüli a tárgyévi havi átlagos költségek reálértékének szórása ne legyen nagyobb, mint a 2021-ben mért szórás.
- Az átlagos költség szintek csökkenjenek:
  - a tárgyévben az elektronikus tranzakciószámokénti kategóriákon belül az átlagköltségek reálértékének mértéke legyen kisebb, mint a reálköltségek medián értéke és
  - a reálköltségek medián értéke ne haladja meg a 2021-es medián értéket.

Fontos feltételezésünk, hogy a fintech cégek által nyújtott alacsony díjú vagy díjmentes szolgáltatások és a 2023-tól ingyenes innovatív azonnali fizetési módok lehetővé teszik azt, hogy minden kategóriában a minimum értékek ne emelkedjenek nagy mértékben. Amennyiben ez nem teljesül, úgy az MNB költségcsökkenésre vonatkozó elvárásai teljesülésének értékelésére új módszertan szükséges.

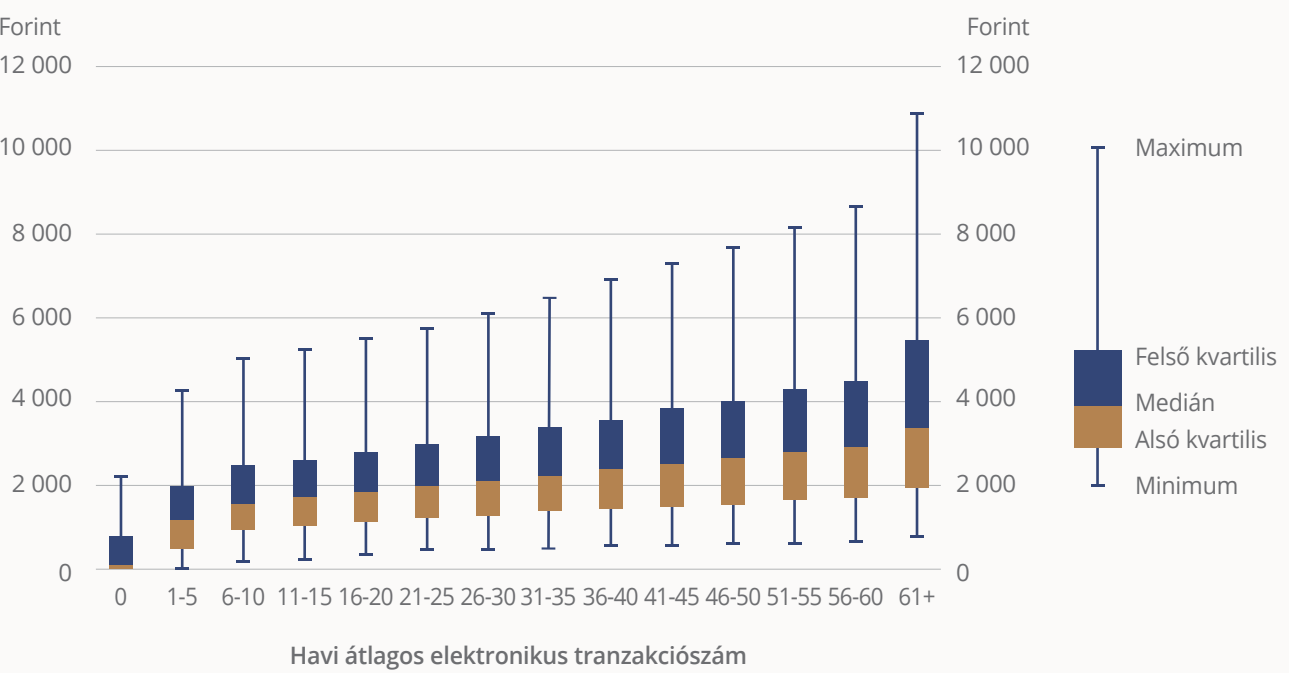
#### Mutató értéke:

- 2021: 2021 a bázisév, ehhez viszonyítva számoljuk a további években a mutató értékét

- Célérték: 100% (azaz minden elektronikus tranzakciószámokénti ügyfélkategóriában csökkenjenek az ügyfelek közötti különbségek és átlagosan kevesebbet fizessenek az ügyfelek)

**Tartalom:** Jellemző, hogy sokan a számukra nem a legmegfelelőbb számlacsomagban vannak, azaz az ő fizetési szokásaikkal alacsonyabb költségű számlacsomag is elérhető lenne vagy éppen olyan szolgáltatásokat is igénybe vesznek, amelyeket ingyenes vagy olcsóbb alternatívákkal is ki tudnának váltani (ilyen lehet például az egyes esetekben magas költséggel járó SMS szolgáltatás, amelyre a mobilbanki értesítés egy ingyenes alternatíva lehet). A havi átlagos elektronikus tranzakciók szerinti csoportokat vizsgálva látszódik, hogy minden csoportban van olyan ügyfél, aki jelentősen többet fizet egy hasonló tranzaktálási szokásokkal bíró másik ügyfélnél. Mindez azt jelenti, hogy feltehetően számottevő azon fogyasztók aránya, akik kedvezőbb, olcsóbb számlacsomagot vagy szolgáltatásokat is igénybe tudnának venni a jelenlegi helyett, azonban a nehézkes(nek vélt) számlacsomag váltási folyamat, vagy a kevésbé összehasonlítható számlakondíciók, információhiány miatt nem módosítanak jelenlegi számlacsomagjukon. Azért fontos, hogy az ügyfelek a fizetési szokásaikhoz leginkább illeszkedő számlacsomagot és szolgáltatásokat használják, mert a relatív magas költségek egyrészt közvetlenül is korlátozzák az elektronikus fizetési szolgáltatások intenzívebb használatát azáltal, hogy a többféle szolgáltatás vagy nagyobb tranzakciószám közvetlenül is tovább növelné a költségeiket, másrészt közvetetten hatással lehet a szolgáltatások ügyfelek általi megítélésére is. Amennyiben pedig a magas költségek miatt úgy értékelik, hogy ezek a szolgáltatások csak alkalmanként, más készpénzes lehetőség hiányában használandó megoldások, az ezeknél az ügyfélcsoportoknál hosszabb távon is gátolhatja az intenzívebb használatot.

27. ábra: Lakossági ügyfelek által fizetett, pénzforgalomhoz köthető havi költségek havi átlagos elektronikus tranzakciószámonként képzett csoportonként



Forrás: MNB

3. táblázat: Elektronikus tranzakciószámonkénti szórás, átlag és medián 2021-ben (forint)

| Havi átlagos elektronikus tranzakciószám |       |       |       |       |       |       |       |       |       |       |       |       |       |       |
|------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
|                                          | 0     | 1-5   | 6-10  | 11-15 | 16-20 | 21-25 | 26-30 | 31-35 | 36-40 | 41-45 | 46-50 | 51-55 | 56-60 | 61+   |
| szórás                                   | 1 150 | 1 929 | 2 276 | 2 498 | 2 337 | 2 450 | 2 514 | 2 576 | 2 771 | 2 832 | 2 995 | 3 381 | 3 281 | 5 068 |
| átlag                                    | 574   | 1 542 | 1 995 | 2 162 | 2 302 | 2 454 | 2 594 | 2 737 | 2 914 | 3 069 | 3 254 | 3 444 | 3 599 | 4 415 |
| medián                                   | 111   | 1 167 | 1 583 | 1 736 | 1 867 | 2 002 | 2 132 | 2 251 | 2 391 | 2 517 | 2 661 | 2 798 | 2 906 | 3 395 |

Forrás: MNB



Lényeges továbbá, hogy az ügyfelek megfelelő tájékoztatást kapjanak vagy biztosítva legyen a számlacsomagok paramétereinek megfelelő, könnyű összehasonlíthatósága. Ebben segíthet a díjkimutatás széleskörű ismerete és könnyű elérhetősége, illetve az MNB bankszámlaválasztó programja.<sup>1</sup> Emellett a jövőben akár a számlainformációs (AISP), személyi pénzügyi szolgáltatások is támogathatják az informáltságot, amelyek az ügyfél tranzakcióit, vagyoni helyzetét figyelembe véve, a piacon elérhető lehetőségeket monitorozva kínálhatnak új, kedvezőbb számlacsomagokat. Fontos emellett az is, hogy ezzel a lehetőséggel éljenek is az ügyfelek és ha van számukra megfelelőbb számlacsomag vagy szolgáltatás, akkor váltsanak arra. Ezen a téren elsősorban a fogyasztók edukációjával lehet javítani a jelenlegi helyzeten. Ezek miatt indokolt a számlacsomagok és szolgáltatások árazásának változását is nyomon követni a stratégiában. A célérték eléréséhez 2030 végéig az ügyfelek elektronikus tranzakciószámok szerinti csoportjaiban az ügyfelek közötti költségkülönbséget és az átlagosan fizetett díjakat kell csökkenteni.

## 5.5. A pénzforgalom fejlettsége a kínálati oldalon

A kereskedők esetében hosszú ideig a kártyaelfogadás biztosítása volt a fő cél, ezzel összhangban a kártyaelfogadási arány figyelemmel kísérése és a kártyaelfogadást nem biztosítók mögöttes indokainak vizsgálata volt központban. Az azonnali fizetés 2020. márciusi megjelenése és az online pénztárgép használatára kötelezett kereskedők esetén 2021 január 1-től érvényes elektronikus fizetés lehetőségének kötelező biztosítása következtében már szinte minden fizetési helyzetben elérhető az elektronikus fizetés, így az elektronikus fizetések használatának ösztönzésén van a hangsúly, amelyet a kereskedők díjterheinek és az üzletenkénti elektronikus fizetések arányának vizsgálatával lehet a legjobban nyomon követni.

### 5.5.1. A legkisebb kereskedők által fizetett elfogadói költségek forgalomhoz viszonyított aránya

#### Számítás:

$$\frac{\text{A legkisebb kereskedők által fizetett elfogadói költségek forgalomhoz viszonyított aránya}}{\text{Legkisebb kereskedők elfogadói költségei}} = \frac{\text{Elektronikus forgalmuk}}{\text{Elektronikus forgalmuk}}$$

Legkisebb kereskedők: 0 és 1 millió forint negyedéves elektronikus fizetési forgalommal rendelkező kereskedők.

Elektronikus forgalom: jelenleg kártyás forgalmat nézünk, későbbiekben ez kiegészül az azonnali fizetésekkel is.

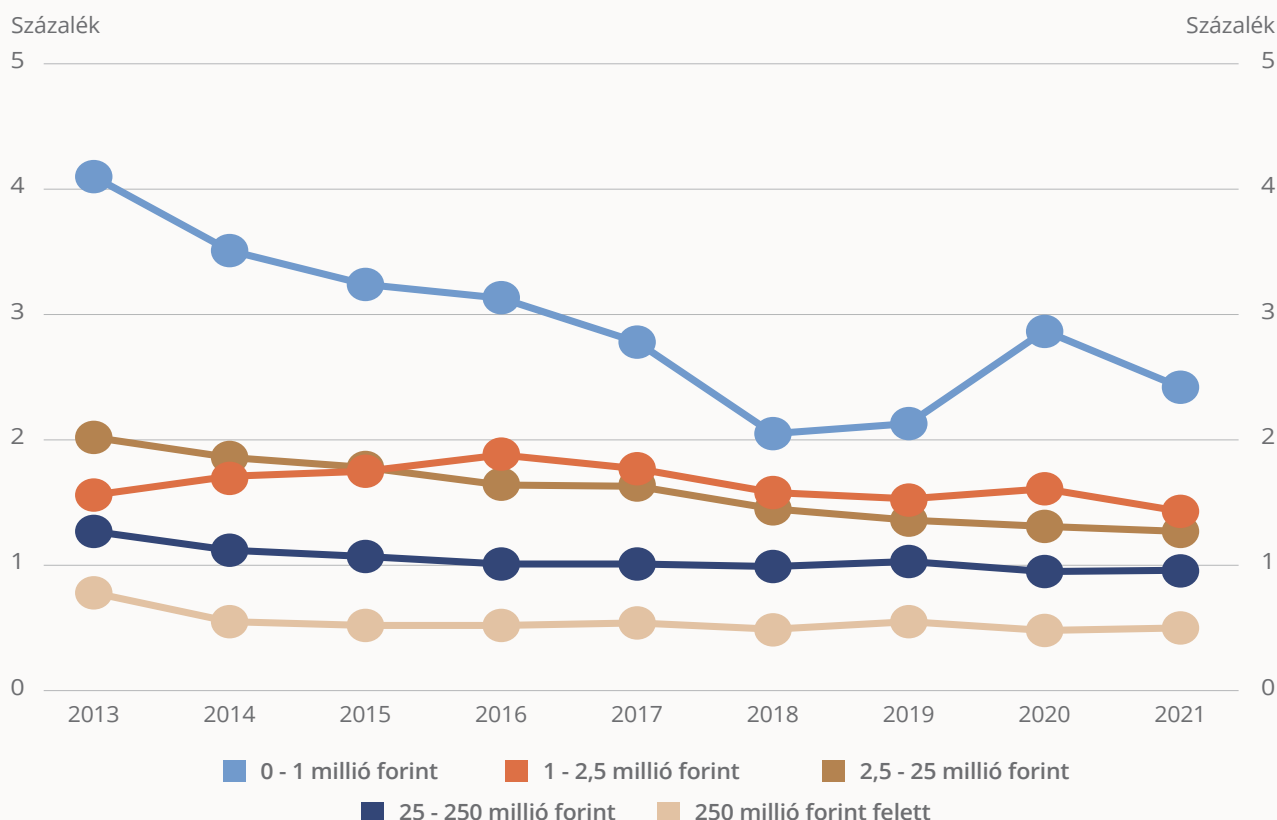
#### Mutató értéke:

- 2021: 2,4 %
- Célérték: 1,5%

**Tartalom:** A kisebb kereskedőket még mindig számottevően nagyobb forgalomarányos elfogadói díjterhek sújtják. A legkisebb, 1 millió forint alatti negyedéves kártyás forgalommal rendelkező kereskedők esetében a pénzforgalmi szolgáltatók kereskedőktől származó bevételeinek aránya az érintett kereskedők kártyás fizetési forgalmához viszonyítva 2,4 százalék. Ez a 2020-as értékhez képest jobb ugyan, de még mindig kimondottan magas, főként a nagyobb forgalmú kereskedőkkel történő összevetés fényében. Ennek megfelelően a cél ezen a területen az, hogy a legkisebb kereskedők jelenlegi kiugró elfogadási költségei lecsökkenjenek legalább a többi kereskedői kategória elfogadói díjterheinek jelenlegi szintjére. Ez azért fontos, mert számos esetben a vásárlók fizetési mód választását a vásárlás helyszínén a kereskedők hatékonyan tudják befolyásolni, ehhez azonban arra van szükség, hogy a kereskedők számára ne jelentsen nagy többletköltséget az elektronikus fizetési megoldások intenzívebb használata.

<sup>1</sup> MNB Bankszámlaválasztó programjának elérhetősége: <https://bankszamlavalaszo.mnb.hu/kalkulator>

**28. ábra: Az elfogadói költségek aránya a kártyás fizetési forgalomhoz viszonyítva a kereskedők negyedéves kártyás forgalma szerinti kategóriákban (2013-2020)**



Forrás: MNB

### 5.5.2. Elektronikus fizetési forgalom az elfogadó kereskedőknél

#### Számítás:

$$\frac{\text{Több, mint 50%-os elektronikus tranzakciós aránnyal rendelkező üzletek aránya}}{\text{Üzletek száma, ahol több mint 50%-os az elektronikus tranzakciók aránya}} = \frac{\text{Üzletek száma}}{\text{Üzletek száma}}$$

Üzletek: a főleg személyes jelenlétet igénylő tranzakciókat magában foglaló OPG adatbázisban az adózók azonos tevékenységgel rendelkező, járásonkénti kiskereskedelmi egységei.

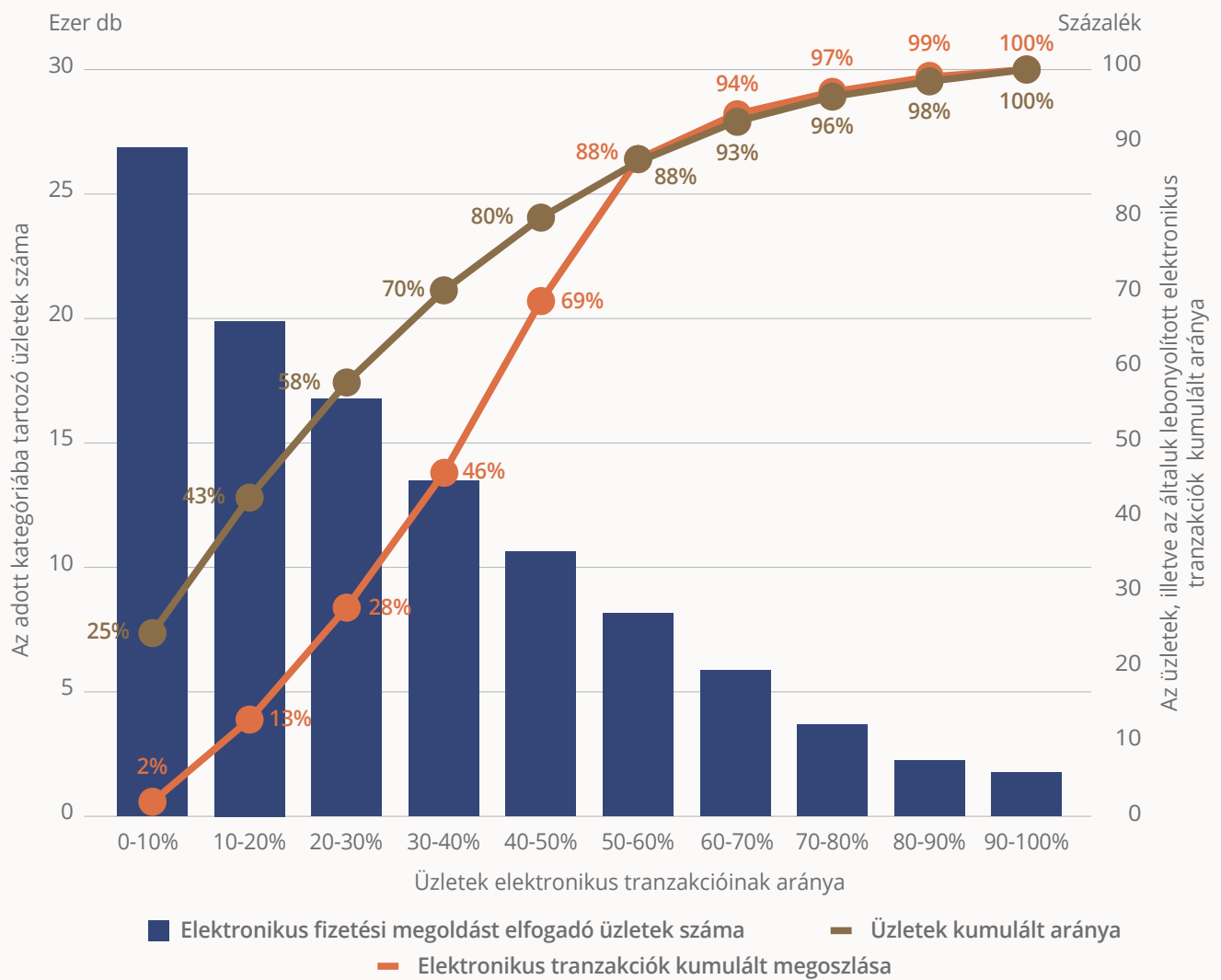
#### Mutató értéke:

- 2021: 20%
- Célérték: 40%

**Tartalom:** 2021. január 1-től az online pénztárgép használatára kötelezett kereskedőknek kötelező elektronikus fizetést biztosítaniuk,

így az elfogadás biztosításának mértéke helyett az üzletenkénti elektronikus tranzakciók arányát érdemes a továbbiakban vizsgálni. Az üzletek körülbelül ötödénél már a tranzakciók legalább 50 százaléka elektronikus úton egyenlítődik ki, és ezekben az üzletekben jelenik meg az online pénztárgépekben rögzített összes elektronikus tranzakció 31 százaléka. Ugyanakkor az üzletek negyedében csupán 0-10 százalék közötti az elektronikus tranzakciók aránya, azaz jelentős tér van még a fejlődésre. Az elektronikus fizetések használatának növekedési trendje és az online pénztárgép használatára kötelezett kereskedők elektronikus fizetés biztosításának kötelezettsége egy pozitív jövőképet mutat az elektronikus tranzakciók növekedésére. 2030-ra egy jó és reális célnak gondoljuk azt, hogy a kiskereskedők 40 százalékánál legyenek többségben az elektronikus tranzakciók, azaz 50% és afeletti legyen az elektronikus tranzakciók aránya.

29. ábra: Elektronikus fizetések aránya a hazai kiskereskedőknél



Forrás: NAV, MNB számítás

## 5.6. A Pénzforgalmi Fejlettségi Mutatórendszer mutatóinak és fő értékeinek összefoglalása

| Kategória                                                                                                | Megnevezés                                                                                | 2021-es érték                                                                                             | 2030-as célérték                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Fő indikátorok</b>                                                                                    | Elektronikus tranzakciók darabszám szerinti aránya                                        | 31%                                                                                                       | Széleskörű, általános használatösztönzéssel legalább a tranzakciók 60%-a<br>További célzott intézkedésekkel legalább a tranzakciók kétharmada |
|                                                                                                          | Koncentráció az elektronikus pénzforgalmi szolgáltatások piacán                           | 2199                                                                                                      | Legfeljebb 2000                                                                                                                               |
|                                                                                                          | Elektronikus pénzforgalom éves többletnövekedése a gazdasági növekedéshez képest          | 1,1                                                                                                       | Minden évben 1 fölött                                                                                                                         |
|                                                                                                          | Elektronikus vásárlások értékének aránya                                                  | 37%                                                                                                       | Legalább 62%                                                                                                                                  |
| <b>Elektronikus fizetési megoldások használata a végfelhasználói oldalon</b>                             | 60 év felettiek számlapentrációja                                                         | 71% (2020)                                                                                                | Legalább 91%                                                                                                                                  |
|                                                                                                          | Csak elektronikus jövedelemmel rendelkezők aránya                                         | 75% (2020)                                                                                                | Legalább 80%                                                                                                                                  |
|                                                                                                          | Aktívan elektronikusan tranzaktálók aránya                                                | 39%                                                                                                       | Legalább 50%                                                                                                                                  |
|                                                                                                          | Harmadik fél (TPP) szolgáltatásokat használó ügyfelek aránya                              | 0,4%                                                                                                      | Folyamatosan emelkedjen                                                                                                                       |
|                                                                                                          | Innovatív fizetési megoldásokat használók aránya                                          | 13%                                                                                                       | Legalább 58%                                                                                                                                  |
| <b>Elektronikus fizetési tranzakciók aránya a végfelhasználói oldalon</b>                                | Innovatív fizetési megoldások használati aránya                                           | 9%                                                                                                        | Legalább 54%                                                                                                                                  |
|                                                                                                          | Ingyenes lakossági átutalási tranzakciók aránya                                           | 36%                                                                                                       | Legalább 80%                                                                                                                                  |
|                                                                                                          | Elektronikus számlafizetések aránya                                                       | 71%                                                                                                       | Legalább 80%                                                                                                                                  |
|                                                                                                          | Elektronikus fizetések térnyerése a legkisebb összegű kiskereskedelmi fizetéseken belül   | 2,4                                                                                                       | Legfeljebb 1,4                                                                                                                                |
| <b>Elektronikus fizetési módokkal kapcsolatos pénzügyi tudatosság, attitűd a végfelhasználói oldalon</b> | Elektronikus fizetést preferálók aránya                                                   | 48% (2020)                                                                                                | Folyamatosan emelkedjen                                                                                                                       |
|                                                                                                          | Elektronikus pénzforgalommal kapcsolatos ismeretek                                        | A folyamatosan változó almutatók értékeit a stratégia teljesülését nyomon követő publikációk tartalmazzák |                                                                                                                                               |
|                                                                                                          | A lakosság pénzforgalmi költségintéjének csökkenése                                       | 2021 a bázisév, ehhez viszonyítva számoljuk a további években a mutató értékét                            | 100%                                                                                                                                          |
| <b>A pénzforgalom fejlettsége a kínálati oldalon</b>                                                     | A legkisebb kereskedők által fizetett elfogadói költségek forgalomhoz viszonyított aránya | 2,4 %                                                                                                     | Legfeljebb 1,5%                                                                                                                               |
|                                                                                                          | Elektronikus fizetési forgalom az elfogadó kereskedőknél                                  | 20%                                                                                                       | Legalább 40%                                                                                                                                  |

# Hivatkozások

**Deák Vivien – Takács Kristóf – Varga Lóránt (2020):**

A koronavírus-járvány hatása az elektronikus pénzforgalom változására 2020. január-június folyamán. A koronavírus-járvány hatása a hazai fizetési szokásokra – 2. rész. MNB szakmai cikksorozat 2020. <https://www.mnb.hu/letoltes/a-koronavirus-jarvany-hatasa-az-elektronikus-penzforgalom-valtozasara-2020-januar-junius-folyaman.pdf>

**Deák Vivien – Nemecskó István – Végső Tamás (2021a):**

Lakossági fizetési szokások 2020-ban. MNB-tanulmányok 143, Magyar Nemzeti Bank. <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-tanulmany-hun-143-lakossagi-fizetesi-szokasok-2020.pdf>

**Deák Vivien – Nemecskó István – Végső Tamás – Bódi-Schubert Anikó (2021b):**

A koronavírus járvány hatása a magyarországi pénzforgalomra 2020-ban. Szakmai cikk, Magyar Nemzeti Bank. <https://www.mnb.hu/letoltes/a-koronavirus-jarvany-hatasa-a-magyarorszag-penzforgalomra-2020-ban.pdf>

**Deák Vivien – Kajdi László – Nemecskó István (2021c):**

A magyarországi kiskereskedők és vállalatok fizetési szokásainak elemzése. Hitelintézeti Szemle, 20(2): 33–59. <https://doi.org/10.25201/HSZ.20.2.3359>

**Deák Vivien – Kajdi László – Nemecskó István – Végső Tamás (2022):**

Az idő pénz – Fizetési módok társadalmi költségének felmérése. Hitelintézeti Szemle, 21(2): 5–36. <https://doi.org/10.25201/HSZ.21.2.5>

**EB (2020):** Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a Retail Payments Strategy for the EU. Európai Bizottság. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0592&rid=2>

**EKB (2020):** Study on the payment attitudes of consumers in the euro area (SPACE). Európai Központi Bank. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.space-report202012~bb2038bbb6.en.pdf>

**EKB (2021):** The Eurosystem's retail payments strategy. Európai Központi Bank. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.eurosystemretailpaymentsstrategy~5a74eb9ac1.en.pdf>

**Ilyés Tamás – Varga Lóránt (2016):** Az elektronikus pénzforgalom növekedésének makrogazdasági hatásai – Általános egyensúlyelméleti megközelítés magyar adatok felhasználásával. Hitelintézeti Szemle, 15(2): 129–152. <https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/ilyes-tamas-varga-lorant.pdf>

**Kajdi, L. – Kiss, M. (2021):** The impact of policy effects on the Hungarian payments card market. Journal of Banking Regulation, 23(2): 107–119. <https://doi.org/10.1057/s41261-021-00152-6>

**Kajdi László – Varga Lóránt (2015):** Készpénzmentes társadalom – Álom vagy valóság? (Cashless society - Dream or reality?) MNB, 2015. <https://www.mnb.hu/letoltes/kajdi-laszlo-varga-lorant-keszpenzmentes-tarsadalom-2-resz.pdf>

**MNB (2022):** Fizetési rendszer jelentés. Magyar Nemzeti Bank. <https://www.mnb.hu/letoltes/fizete-si-rendszer-jelente-s-2022.pdf>

**Schmiedel, H. – Kostova, G. – Ruttenberg, W. (2012):**

The Social and Private Costs of Retail Payment Instruments: A European Perspective. ECB Occasional Paper Series No. 137. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2145439>

**Turján Anikó – Divéki Éva – Keszy-Harmath Zoltáné – Kóczán Gergely – Takács Kristóf (2011):**

Semmi sincs ingyen: A főbb magyar fizetési módok társadalmi költségének felmérése. MNB-tanulmányok 93. <https://www.mnb.hu/letoltes/mt93.pdf>

**Végső Tamás- Bódi-Schubert Anikó (2020):** A koronavírus-járvány hatása a készpénzállomány változására 2020. január-augusztus folyamán. A koronavírus-járvány hatása a hazai fizetési szokásokra – 1. rész. MNB szakmai cikksorozat 2020. <https://www.mnb.hu/letoltes/a-koronavirus-jarvany-hatasa-a-keszpenzallomany-valtozasara-2020-januar-augusztus-folyaman.pdf>